

İklim Değişikliğinin Çok Düzeyli Yönetimi:

İstanbul'dan bir vaka çalışması

LUND UNIVERSITY

Defne Kolay

Ağustos 2021

Küresel Çalışmalar alanında Yüksek Lisans

Anadal: Siyaset Bilimi

SIMV-2021

Denetmen: Ketevan Bolkvadze

Soyut

İklim değışikliğı bizi giderek daha fazla tehdit etmeye devam ederken, iklim değışikliğini yönetmenin farklı yolları dikkate alınmaktadır. Çok seviyeli yönetim yaklaşımı, küresel, ulusal ve yerel aktörlerin birbirleriyle nasıl etkileşime girdiğini ve birbirlerini nasıl etkilediğini incelemek için literatürde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu tezde, güç temelli bir yaklaşım benimseyerek İstanbul örneğinde iklim değışikliğinin çok seviyeli yönetişiminin nasıl çalıştığını analiz ediyorum. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, C40 ağı ve Yeşil Düşünce Derneğı temsilcileriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirdim. Ayrıca, Türk devletinden, belediyeden ve Yeşil Düşünce Derneğı'nden gelen belgeleri nitel olarak analiz ettim. Bulgular, devletin düzenleyici güç kaynaklarına sahip olduğunu; bu nedenle belediyenin politikaları uygulama konusunda sınırlı bağımsızlığa sahip olduğunu göstermektedir. Dahası, belediyenin tabi olduğu yasalar iklim değışikliğini yeterince ele almamaktadır; bu nedenle belediyenin gerekli finansal kaynaklara erişmesini engellemektedir. Ancak, belediye ve C40 arasındaki işbirlikçi ilişki, bilgi paylaşımı yoluyla belediyelerin kapasitelerini artırmaktadır. Sivil toplumla artan etkileşim de belediyenin kapasitelerini artırmaktadır. İstanbul'un kapasitesinin artırılmasıyla, mevcut yasaların iklim değışikliğı ihtiyaçlarıyla uyumlu hale getirilmesi konusunda devlete karşı etkili bir savunuculuk yapılabileceğini ve küresel ısınmanın 2°C'de tutulması için küresel çabalara katkıda bulunmak amacıyla devlete baskı yapılabileceğini savunuyorum.

Anahtar kelimeler: iklim değışikliğı, Türkiye, İstanbul, çok düzeyli yönetim, güç

Ben

İçindekiler

1. Giriş	1
1.1. Amaç ve Araştırma Sorusu	3
1.2. Tez Anahattı	4
2. Arka Plan	4
3. Literatür Taraması	8
3.1. Şehirlerde İklim Yönetişi ve Ulusötesi Belediye Ağlarının Rolü	8
3.2. Türkiye ve İstanbul'da İklim Yönetişi	12
4. Teorik Çerçeve	14
4.1. Çok seviyeli yönetim nedir?	14
4.2. MLG'de Sivil Toplum	18
4.3. MLG ve İklim Değişikliği	19
4.4. MLG'de Güç ve İklim Değişikliği Yönetimi	21
5. Yöntemler ve Malzeme	23
5.1. Araştırma Tasarımı	24
5.2. Ampirik Malzeme	26
5.2.1. Görüşmeler	26
5.2.2. Belgeler	28
5.3. Teorik Çerçevenin Operasyonelleştirilmesi	28
5.4. Veri Analizi	29
5.5. Sınırlamalar	30
5.6. Etik Hususlar	31
6. Vaka ve Tartışma	32
6.1. IMM ve C40	32
6.2. İBB ve Merkezi Hükümet	36
6.3. İBB ve Sivil Toplum	40
6.4. IMM İçindeki Dinamikler	44
6.5. İstanbul'da İklim Değişikliğinin Çok Düzeyli Yönetimi	45
7. Sonuç	47
8. Referanslar	51

Kısaltmalar Listesi

AK Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
POLİS	Taraflar Konferansı
sera gazı	Sera Gazları
GTA	Yeşil Düşünce Derneği
ICC	İstanbul Kent Konseyi
BMM	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
IPCC	Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
(B)Üçüncü Taraf	(Hedeflenen) Ulusal Olarak Belirlenen Katkı
MLG	Çok Seviyeli Yönetim
TMN'ler	Ulusötesi Belediye Ağları
BM	Birleşmiş Milletler
BM İklim Değişikliği Çerçevesi Sözleşmesi	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

1. Giriş

İklim değışikliğı ve küresel ısınma, karbondioksit (CO₂) gibi sera gazlarının (GHG) atmosferik konsantrasyonlarının artması nedeniyle küresel ortalama yüzey sıcaklığının yükselmesini ifade eder.2), metan (CH₄) ve azot oksit (N₂O) (Betsill ve Bulkeley, 2003). Atmosferdeki sera gazı emisyonları esas olarak fosil yakıtların yakılması ve ormansızlaşma nedeniyle artar.

Hükümetlerarası İklim Değışikliği Paneli (IPCC) (2014), sera gazı emisyonlarının antropojenik itici güçlerinin, 20. yüzyılın ortalarından bu yana gözlemlenen küresel ısınmanın baskın nedeni olma olasılığının son derece yüksek olduğunu belirtmektedir.inci

yüzyıl. İklim değışikliğinin etkileri bölgelere göre değışir, ancak tüm dünyanın bunlarla karşılaşması çok olasıdır. Bu olası etkiler ve riskler arasında aşırı hava olayları (kasırgalar, aşırı sıcak ve soğuk sıcaklıklar, yoğun yağış), seller, kuraklık vb. bulunur (IPCC, 2014). Bu iklim olayları nedeniyle gıda üretimi tehlike altına girebilir, halk sağlığı endişeleri artabilir, nüfusların yerinden edilmesiyle karşı karşıya kalınabilir ve yoksulluk giderek daha fazla insanı etkileyebilir (IPCC, 2014). İklim değışikliğıyle mücadelenin iki ayağı vardır: azaltma ve uyum. Azaltma stratejileri, esas olarak atmosferdeki sera gazı emisyonlarını azaltarak yapılan iklim değışikliğinin nedenlerini yönetmeyi amaçlar. Bu arada, uyum stratejileri, insanın zararlı etkilere karşı kırılganlığını azaltarak iklim değışikliğinin sonuçlarını yönetmeyi amaçlar (Responding, nd).

İklim değışikliğı genellikle 'küresel bir sorun' olarak çerçevelanır. Bu çerçeveleme için bir açıklama, sera gazı emisyonlarının sınırlarının olmamasıdır; bu nedenle, küreyi etkiler (Bulkeley ve Newell, 2015). Bu sorunun küresel doğası göz önüne alındığında, özellikle azaltma stratejileriyle ilgili olarak küresel bir çözüme sahip olmak gerekir, çünkü hiçbir ülke iklim değışikliğıyle tek başına mücadele edemez (Bulkeley ve Newell, 2015). Küresel çözüm genellikle uluslararası işbirliği olarak yorumlanır ve bu, ulus devletler tarafından müzakere edilen ve imzalanan uluslararası antlaşmalar aracılığıyla resmen yapılır. Bu yaklaşım ayrıca, sorumluluğun ulus devletlere ait olduğu uluslararası bir sorun olarak iklim değışikliğinin çerçevelemesiyle de ilgilidir. Ulus devletler, iklim değışikliğine katkıda bulunan birçok alan üzerinde önemli bir güce sahip olsalar da, emisyonları doğrudan etkileme konusunda sınırlı oldukları yaygın olarak kabul edilmektedir. Başka bir

İklim değişikliğini küresel bir sorun olarak çerçeveleyen açıklama, sera gazı emisyonlarının retildeği küresel süreçlerle ilgilidir ve bu da üretim, ticaret ve tüketim akışlarını içerir. Bu yaklaşım sorumluluğu ulus devletlerden çok uluslu şirketlere ve tüketicilere kaydırır. Ancak, iklim değişikliğini küresel bir sorun olarak çerçevelemek, iklim değişikliğinin gidişatını şekillendiren diğer karar alma düzeylerini ihmal etme eğilimindedir.

Bu nedenle, iklim değişikliği giderek daha fazla çok seviyeli bir sorun olarak çerçevlenmektedir. Bu çerçeve, hem iklim değişikliğini yaratmada hem de ele almada yer alan yeni yönetim alanlarını ve alanlarını içermektedir. Bu, ulus devletlerin yalnızca diğer ulus devletlerle etkileşime girmesi değil, aynı zamanda devlet dışı aktörlerle müzakere etmesi ve işbirliği yapması gerektiği anlamına gelir. Bu nedenle, iklim değişikliğinin yönetişimini anlamak için, dahil olan farklı aktörleri tanımak çok önemlidir. İlim değişikliğinin çok seviyeli bir sorun olarak çerçevlenmesinin ardından, bu tez, iklim değişikliğini yönetmede yer alan devlet dışı aktörlerden biri olarak şehir/belediye düzeyine odaklanacaktır. şehirler, iklim değişikliği yönetiminde devlet dışı aktörler olarak görülebilir çünkü birçok merkezi hükümetin iklim değişikliğini ele alma konusundaki isteksizliğine rağmen, birçok şehir iklim değişikliğiyle mücadele için daha iddialı çabalara kendini adanmıştır. Bunun mükemmel bir rneği, Başkan Donald Trump'ın Amerika Birleşik Devletleri'ni Paris Anlaşması'ndan çekmeye karar vermesinin ardından oluşturulan belediye başkanları, valiler ve iş liderlerinden oluşan "Biz Hala İçindeyiz" koalisyonudur.

Paris Anlaşması, uluslararası iklim yönetişiminde önemli bir dönüm noktasıdır ve Birleşmiş Milletler İlim Değişikliği ereve Sözleşmesi (UNFCCC) tarafından belirlenen uluslararası iklim rejiminde norm olduğunu söylemek mümkündür. 2015 yılında Paris'te düzenlenen COP21'de 196 taraşa kabul edilen yasal olarak bağlayıcı bir uluslararası antlaşmadır. Amacı, küresel ısınmayı sanayi öncesi seviyelere kıyasla tercihen 1,5 °C ile 2 °C'nin altında tutmaktır (Paris Anlaşması, nd). Paris Anlaşması ayrıca bu hedefe ulaşmada devlet dışı aktörlerin önemini de ele almaktadır. Taraşlar Konferansı'nın (COP) Paris Anlaşması'nın Kabul hakkındaki 1/CP.21 sayılı kararı bunu şu maddede belirtmektedir: "Sivil toplum, özel sektör,

“finansal kuruluşlar, şehirler ve diğer alt ulusal otoriteler” (UNFCCC, 2016, Bölüm V, paragraf 134)

Şehirler iklim değişikliği yönetimi açısından önemlidir çünkü dünya nüfusunun yarısından fazlası şehirlerde yaşamaktadır ve 2030 yılına kadar bu oranın %60'a çıkacağı tahmin edilmektedir (Hedef 11, nd). Büyük nüfus nedeniyle şehirler üretim ve tüketimin %60'ından sorumludur. Sonuç olarak şehirler küresel CO2'nin tahmini %75'inden sorumludur. Emisyonları, onları iklim değişikliğine en büyük katkıda bulunan hale getirir (Şehirler, nd). Bu muazzam katkı miktarı nedeniyle, şehirlerdeki sera gazı emisyonlarını önemli ölçüde azaltmak küresel olarak büyük miktarda azalmaya yol açacaktır. İklim değişikliğinin şehirler üzerindeki etkileri de önemlidir. Bu etkiler arasında halk sağlığı üzerinde doğrudan etkileri olan sıcak hava dalgaları, sellere neden olabilecek yağış artışları ve kuraklık ve su kıtlığı riski yer almaktadır. Şehirlerin iklim değişikliği ve küresel ekonomideki önemi nedeniyle, son yıllarda birden fazla şehir ağı ortaya çıkmıştır.

1.1. Amaç ve Araştırma Sorusu

Bu çalışma İstanbul örneğine odaklanmaktadır çünkü son zamanlarda İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) şehirdeki iklim değişikliğini azaltma ve etkilerine uyum sağlama çabalarını hızlandırmıştır. İstanbul, nüfus bakımından Türkiye'nin en büyük şehri olması ve diğer şehirlere ilham verme ve harekete geçmeleri için liderlik etme potansiyeline sahip olması nedeniyle önem taşımaktadır. İBB şu anda 2018'de yayınlanan İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı'nı revize etme sürecindedir çünkü bu plan, şehri 2050 yılına kadar karbon nötr hale getirme olan İBB'nin yeni azaltma hedefi ile uyumlu değildir. Bu araştırma, bu karar alma sürecini incelemeyi ve bu yönetim sürecinin ilgili aktörleri arasındaki güç dinamiklerini anlamayı amaçlamaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi, iklim değişikliğinin çerçevelenmesiyle ilgili olarak, çok düzeyli yönetim teorik bir kavram olarak kullanılmaktadır. İstanbul'daki iklim değişikliği yönetiminin çok düzeyli yönetim düzenlemesi, güç temelli bir yaklaşımla incelenmektedir.

Araştırma Sorusu:İklim değışikliğinin çok düzeyli yönetişimi İstanbul bağlamında nasıl işliyor?

Bu soruyu cevaplamak için, İMM ile bu süreçte yer alan diğer aktörler arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu aktörler arasında C40 ağı, merkezi hükümet (Türkiye hükümeti) ve sivil toplum yer almaktadır. Ayrıca, İstanbul'da etkili iklim değışikliği eyleminin zorlukları ve bu zorlukların üstesinden gelme olasılıkları keşfedilmektedir.

1.2. Tez Anahattı

Bu tez toplamda yedi bölümden oluşmaktadır. Bu bölümün ardından gelen 2. Bölüm, okuyucuya ilgili arka plan bilgilerini vererek çalışmanın bağlamsal bir çerçevesini sunmaktadır. Bu bölüm, Türkiye'deki belediyelerin nasıl işlediğine ve bu işleyişi etkileyen son siyasi olaylara ilişkin kısa bir açıklama ile birlikte İstanbul'daki iklim değışikliğinin etkileri yer almaktadır. 3. Bölüm, yerel düzeyde iklim değışikliği yönetişimi üzerine ilgili önceki çalışmaları ve bu araştırmayla literatüre katkıda bulunma amacımı tartışmaktadır. 4. Bölüm, güç ilişkileri kavramına odaklanan çok düzeyli yönetim olan bu tezin teorik çerçevesini ayrıntılı olarak açıklamaktadır. 5. Bölüm, bir araştırma tasarımı yapmak, verileri toplamak ve analiz etmek için kullandığım metodolojiyi, çalışmanın sınırlamaları ve etik değerdendirmelerimle birlikte açıklamaktadır. 6. Bölüm, verilerin analizi ve teorik çerçeveye uygun bir tartışmadan oluşmaktadır. 7. Bölüm, bulguları özetleyerek, genel açıklamalarda bulunarak ve daha fazla araştırma alanı önererek tezi sonlandırmaktadır.

2. Arka Plan

Bu bölümün amacı, bu tezde incelenen vaka hakkında bazı ilgili arka plan bilgileri sağlamaktır. Öncelikle, UNFCCC tarafından belirlenen uluslararası iklim rejiminde Türkiye'nin konumunu kısaca gösteriyorum. Ardından, İstanbul'un belediye statüsünü açıklıyorum. Daha sonra, İstanbul Belediye Başkanı ile merkezi hükümet, özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan ve partisi arasındaki siyasi gerginlikleri anlatarak devam ediyorum. Ayrıca, İstanbul'un iklim değışikliğinden nasıl etkileneceğini gösteriyorum.

Son olarak C40'ı kısaca tanımlayacağım çünkü bu, İMM'nin günümüzde yakından çalıştığı birincil ağıdır.

Bu durum Türkiye'nin politik bağlamından ayrı düşünülemez. Türkiye Paris Anlaşması'nı resmen Nisan 2016'da imzaladı, ancak Türkiye anlaşmayı onaylamayan altı ülkeden biri ve G20 ülkeleri arasında tek ülke. Bu, anlaşmanın Türkiye'de henüz yürürlüğe girmediği anlamına geliyor. COP kararı, tüm tarafları COP21'den önce 'Niyet Edilen Ulusal Katkıları (INDC)' sunmaya davet etti. Türkiye INDC'sini Eylül 2015'te UNFCCC Sekreteryasına sundu. Paris Anlaşması, tüm tarafların 2020'den başlayarak her beş yılda bir Ulusal Katkıları (NDC) beyan etmelerini gerektiriyor. Türkiye anlaşmaya taraf olmadığı için NDC'sini sunmadı. Türkiye'nin INDC'si, 2030 yılına kadar her zamanki senaryoya kıyasla sera gazı emisyonlarında %18-21'lik bir azalma öngörüyor ve bunu başarmak için Türkiye, Yeşil İklim Fonu (Türkiye Cumhuriyeti, 2015) gibi yeni iklim finansman mekanizmalarından yararlanmayı planlıyor. Dolayısıyla, Türkiye'nin Paris Anlaşması tarafından belirlenen uluslararası iklim rejimine esas olarak ekonomik nedenlerle katılmakta isteksiz olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye, özel koşullara dayanarak UNFCCC Ek I ülkelerinden çıkarılmayı ve Paris Anlaşması'nı onaylamak için küresel iklim finansmanına erişim sağlamayı talep ediyor (Bakan Kurum, 2021).

İstanbul, 15 milyondan fazla nüfusuyla Türkiye'nin en büyük şehridir. Bu, İstanbul'u bir megakent yapar ve Türkiye'deki diğer şehirler arasında kişi başına düşen en yüksek GSYİH'ye sahiptir. İstanbul'da 39 ilçe belediyesi vardır ve bunlar İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak faaliyet göstermektedir. İBB, Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından yönetilir ve tüm ilçe belediyelerini yönetmek, atık bertaraf yüklenicilerini seçmek ve şehir yollarını inşa etmek ve bakımından sorumludur (Yazar & York, 2021). İBB ayrıca şehrin stratejik planlamasından ve ilçe belediyelerinin bütçelerinden ve imar planlarından da sorumludur (Yazar & York, 2021). Türkiye'nin yerel yönetimi, "güçlü bir belediye başkanı ve zayıf bir meclis" olarak nitelendirilmektedir (Türkün, 2011). 2012'de 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin sayısı 16'dan 30'a çıkmış ve bu,

yerel yönetimlerin gücü büyükşehir belediyeleri etrafında toplanacağı için gücün yeniden merkezileşmesi olarak yorumlanmıştır, bu da yerel yönetimlerin üzerine inşa edildiği demokratik ilkelerle çelişmektedir (Akilli & Akilli, 2014). Dahası, belediyeler merkezi hükümete bağımlıdır çünkü fonlar esas olarak vergi paylaşım sistemi, uzun vadeli krediler ve doğrudan nakit transferleri yoluyla merkezi hükümetten gelmektedir (Yazar & York, 2021, s.5).

Mart 2019 yerel seçimlerinde, 2004'ten beri İBB'de iktidarda olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), seçimi ana muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) adayı Ekrem İmamoğlu'na kaybetmişti. Seçim Kurulu (YSK) bu seçimin iptaline karar verdi ve Haziran 2019'da İstanbul'da seçimler yenilendi. Ancak Ekrem İmamoğlu, İBB Belediye Başkanı olarak yeniden seçildi ve hala bu görevi sürdürüyor. Aynı seçim döneminde Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde de benzer bir durum yaşanmış; CHP'nin adayı seçimi kazanmasına rağmen seçimler yenilenmemişti. Yine de her iki belediyede de AKP, belediye meclislerinde çoğunluğa sahip. Seçimlerden kısa bir süre sonra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, o belediye başkanlarına 'topal ördek' demişti (Erdoğan'dan İstanbul yorumu, 2019). Belediyelerin merkezi hükümete zaten var olan bağımlılığıyla birlikte, Cumhurbaşkanı'nın bu açıklaması, merkezi hükümetin bu şehirlerin yeni yönetimleriyle işbirliği yapmaya isteksiz olduğunu gösteriyor. Örneğin, belediye birliklerine yönetici atama yetkisi, bir hükümet kararıyla belediye başkanlarından alınarak belediye meclislerine verildi (Ekrem İmamoğlu, 2019).

Ayrıca, 'Kanal İstanbul' projesi nedeniyle Belediye Başkanı İmamoğlu ile hükümet arasında gerginlik var. Hükümet bu projeyi Boğaz'a alternatif bir su yolu olarak planlıyor ve ilk olarak 2011 yılında dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından duyuruldu. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, muhalefet, üniversiteler, sivil toplum ve halkın itirazlarına rağmen Ocak 2020'de Kanal İstanbul için tartışmalı Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporunu kabul etti. İstanbul Planlama Ajansı ve İstanbul Kent Konseyi'ne göre, ÇED raporu hatalıdır ve Kanal İstanbul'un yıkıcı etkileri olacaktır

İstanbul'da biyolojik çeşitliliğin azalmasından deniz seviyelerindeki değişikliklere, hava kalitesinin düşmesinden depremle ilgili artan risklere kadar pek çok sorun yaşanıyor. Başkan İmamoğlu, Kanal İstanbul projesine karşı halkı harekete geçirmek için 'Ya Kanal ya İstanbul' adıyla bir kampanya başlattı. Hükümet kanalın inşasında ısrarcı davranıyor ve bu da Başkan İmamoğlu ile hükümet arasında siyasi gerginliğe yol açıyor. Ayrıca İstanbul Planlama Ajansı'nın yaptığı son ankete göre, katılımcıların %71,7'si Kanal İstanbul'un yapılıp yapılmayacağına İstanbulluların karar vermesi gerektiğini düşünüyor ve katılımcıların sadece %25,2'si bu projeyi desteklerken %57,8'i desteklemiyor (İstanbul Planlama Ajansı, 2021).

İklim değişikliği açısından, İstanbul'un ortalama yıllık sıcaklığı 1912-2016 yılları arasında 0,94°C artmıştır (Toros vd., 2017). İstanbul'un iklim değişikliği nedeniyle karşı karşıya olduğu riskler arasında sıcak hava dalgaları, kentsel ısı adaları, kuraklık, ani seller (İBB, 2018) yer almaktadır ve bu etkiler nüfus ve ekonomi için yıkıcı olacaktır (Yazar & York, 2021). İstanbul ayrıca Türkiye'deki en yüksek sera gazı emisyonlarına sahiptir, ancak kişi başına sera gazı emisyonları benzer şehirlere kıyasla nispeten düşüktür ve bu, düşük karbonlu bir ekonomiye geçişin bir nebze hızlı ve kolay olabileceğini göstermektedir (İBB, 2018). İMM'nin 2018 yılında yayınlanmış bir iklim eylem planı bulunmaktadır ve bu eylem planının hedefi 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarının %33, 2050 yılına kadar ise %36 azaltılmasıdır. Ancak İstanbul'da yapılan bir çalışmada katılımcıların %91'inin şehrin bir iklim eylem planı olduğunu bilmediği görülmektedir (Ağıralan & Sadioğlu, 2021). İMM, 2050 yılına kadar karbon nötr olmak için bu iklim eylem planını yenileme sürecindedir. Bu sürecin detayları bu çalışmada daha sonra ele alınmaktadır. İklim değişikliğiyle mücadele için kolektif çabaların bir parçası olarak İMM, C40, Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi, Mexico City Paketi ve UCLG-MEWA'nın bir parçasıdır.

C40, Londra Belediye Başkanı Ken Livingstone (History, nd) tarafından 2005 yılında kurulan ulusötesi bir belediye ağıdır ve İstanbul bu ağın başlangıcından beri üyesidir. Bugün ağın dünya çapında 97 üye şehri bulunmaktadır. Üyeler, megakentlerden veya yenilikçi şehirlerden oluşmaktadır. C40'ın megakent tanımı, 3 milyon nüfusa sahip olan veya 2030 yılına kadar 3 milyon nüfusa sahip olacak şehirlerdir. Yenilikçi şehirler, megakent tanımına uymayan ancak

iklim değişikliğiyle m¼cadelede net bir liderlik g¼sterdi. Bu şehirler k¼resel ekonominin %27'sini oluşturuyor ve 800 milyondan fazla insanı temsil ediyor. C40, b¼lgelerini temsil etmek ¼zere akranları tarafından seçilen belediye başkanlarından oluşan bir Y¼nlendirme Komitesi tarafından y¼netiliyor. G¼r¼ld¼ę¼ gibi, C40 ağı kurumsal bir yapıya sahip b¼y¼k bir organizasyondur.

3. Literat¼r Taraması

Tezin bu b¼l¼m¼nde, araştırma sorumla ilgili ¼nceki ęalıřmaları açıklıyorum. İlk olarak, iklim y¼netiřiminin farklı şehirlerde nasıl incelendiğini ¼zetliyorum. Bu, yerel d¼zeyde alınan kararları etkilemede ulus¼tesi belediye ağlarının (TMN'ler) rol¼n¼ de iğeriyor. İMM'nin şu anda yakın temas halinde olduğu ana TMN olan C40 ¼zerine ęalıřmalar bu b¼l¼mde yer alıyor. İkinci olarak, T¼rkiye ve İstanbul'da iklim değişikliği y¼netiřimi ¼zerine sınırlı sayıda ęalıřma olduğunu g¼steriyorum. Bu b¼l¼mle, T¼rkiye ve İstanbul'daki bu duruma ilişkin bir bağlam sağlamayı ve bu ęalıřmanın doldurmayı amağladığı araştırma boşluğuna işaret etmeyi amaçlıyorum.

3.1. şehirlerde İklım Y¼netimi ve Ulus¼tesi Belediye Ağlarının Rol¼

Girişte belirttiğim gibi, şehirler k¼resel iklim y¼netiřiminde ¼nem kazandığından beri, şehirlerdeki iklim y¼netiřimiyle ilgili literat¼r genişlemiştir. Biręok ęalıřma, iklim y¼netiřiminin ęok d¼zeyli boyutuna ve ęok d¼zeyli y¼netiřim yapılarının farklı şehirlerde nasıl işlediğine odaklanmıştır. Daha etkili olmak için yerel iklim girişimlerinin daha ¼st d¼zey politikalarla el ele olması ve ęok d¼zeyli y¼netiřim sistemine entegre edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Fuhr, 2018; Pietrapertosa, 2021). ęalıřmalar, şehirleri ęeřitli y¼netiřim d¼zeylerine entegre etmek için kurumsal adaptasyonun d¼nya ęapındaki t¼m şehirlerde devam ettiğini, ancak daha ęok daha yumuşak biğimlerde olduğunu g¼stermektedir (Patterson, 2021). Ancak ęalıřmalar, uluslararası anlaşmalara ¼ye olmak gibi eyalet d¼zeyindeki fakt¼rlerin iklim eylemi için şehirleri mutlaka etkilemediğini g¼stermektedir (Lee ve Koski, 2014).

Şehirlerde iklim yönetişimini inceleyen çeşitli vaka çalışmaları bulunmaktadır; örneğin, Hannover (Almanya) ve Växjö (İsveç) vaka çalışması, yerel iklim eylemi için ulusal veya federal desteğin ve farklı düzeylerde gerçekleştirilen siyasi eylemler arasındaki etkinin, kentsel enerji dönüşümünün kapsamını genişlettiğini öne sürmektedir (Emelianoff, 2014). New York City (ABD) ve Rotterdam (Hollanda), dönüştürücü iklim yönetişiminin ortaya çıkmasına rağmen, hala her zamanki gibi iş yapma çıkarlarına ve kademeli ve kısa vadeli çözümleri destekleyen politika yaklaşımlarına tabi olduğunu göstermektedir (Hölscher vd., 2019). Dönüştürücü iklim yönetişimini güçlendirmek için, farklı düzeylerde iklim değişikliğinin önceliklendirilmesini şart koşacak kurumsal ve örgütsel koşulların geliştirilmesi ve daha kapsamlı koordinasyon, iş birliği ve öğrenmenin sağlanması gerektiği sonucuna varmışlardır (Hölscher vd., 2019). Benzer şekilde, Chicago ve San Francisco'dan elde edilen sonuçlar, bu şehirlerin iddialı iklim değişikliği hedefleri olmasına rağmen, bunları başarmak için güç ve kapasiteden yoksun olduklarını göstermektedir (van der Heijden, 2021). Bangladeş'in Dakka şehrinde iklim değişikliğinin alt ulusal düzeyde ana akıma sokulması üzerine yapılan bir vaka çalışması, ana akımı artırmak için; farklı düzeylerdeki kurumlar arasında kurumsal koordinasyon ve işbirliğine odaklanarak alt ulusal düzeyde iklim kapasitesi oluşturulması ve alt ulusal kurumların iklim finansmanını kullanmalarına olanak tanıyan ulusal bir finansman düzenlemesinin başlatılması gerektiğini ortaya koymuştur (Fatemi vd., 2020). Karonga (Malavi) ve Dar es Salaam (Tanzanya) vakaları, daha az gelişmiş Afrika şehirlerinin iklim değişikliği sorunlarının farkında olduğunu, endişeli olduğunu ve bu konuda harekete geçmeye motive olduğunu göstermektedir (Pasquini, 2020). Ancak, büyük Afrika şehirlerinin harekete geçme yeteneği büyük ölçüde kaynak sağlayan uluslararası bir ağa bağlıdır; daha küçük şehirler ise iklim değişikliği yönetimindeki kısıtlamaların üstesinden gelmek için şehir içinde daha etkili bir şekilde işbirliği yapıyor gibi görünmektedir (Pasquini, 2020).

Literatürde farklı vakaların nasıl incelendiğini farklı kıtalardan örnekler vererek göstermeye çalıştım. Şehirlere yönelik bu akademik ilgiye rağmen, literatür esas olarak Küresel Kuzey'deki şehirlere odaklanıyor. Küresel Güney'deki şehirlere odaklanan bazı çalışmalar olmasına rağmen, bunların akademide yeterince temsil edilmediğini söylemek mümkün. Şehirlerdeki iklim yönetimini kapsamlı bir şekilde anlamak için daha fazla ampirik araştırmaya ihtiyaç var.

TMN'lerin rolü, özellikle iklim yönetiminde, son yıllardaki istikrarlı artışları nedeniyle yaygın olarak incelenmiştir. Kern ve Bulkeley (2009), TMN'lerin üç özelliğini belirlemiştir. Birincisi, üyeler bağımsızdır ve katılmakta veya ayrılmakta özgürdürler. İkincisi, hiyerarşik olmayan, yatay ve çok merkezli göründükleri için kendi kendini yönetmeleriyle karakterize edilirler. Ve son olarak, üyeler ağlar içinde alınan kararları doğrudan uygularlar.

Çeşitli araştırmalar, TMN'lerin şehirler arasında iklim politikası yeniliklerinin yayılmasını teşvik etme (Hakelberg, 2014; Busch, 2015, 2016; Busch vd., 2018) yetenekleri gibi faydalarına dikkat çekmiştir; bu faydalar, iç seferberliği mümkün kılma, emisyon azaltma hedefleri formüle etme, iklim yörüngelerini kurumsallaştırma, doğrudan değişimi mümkün kılma ve proje desteği sunma yoluyla gerçekleşmektedir (Busch vd., 2018). Araştırmalar, TMN üyesi şehirlerin üye olmayanlara göre iklim değişikliğine uyum süreçlerini başlatma olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve birden fazla TMN üyesi olmanın daha yüksek düzeyde uyum planlaması ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Heikkinen vd., 2020). Araştırmalar ayrıca belirli koşulların TMN'lerin faydalarını artırabileceğini bulmuştur. Örneğin, 100 Dayanıklı Şehir üzerine yapılan bir çalışma, TMN'lerin genel karakteristiği yumuşak ve gönüllü olmasına rağmen (Papin, 2019), yumuşak ve sert güç stratejilerinin bir karışımını içeren orijinal yönetim araçları oluştururlarsa daha yenilikçi olabileceklerini öne sürmektedir. Ancak, birkaç çalışma TMN'lerin sınırlamalarına işaret etmiştir. Çoğu TMN'nin benimsediği yumuşak yönetim yaklaşımı, yönetme kapasitelerini sınırlıyor gibi görünmektedir (Kern ve Bulkeley, 2009). Bu yaklaşım nedeniyle, üyelerinin bağlılık düzeyine büyük ölçüde bağımlıdır ve üyelerden gelen desteğin eksikliği faydaları engelleyebilir (Giest ve Howlett, 2013; Dumala ve diğerleri, 2021).

TMN'ler içinde bilgi paylaşımı ve politika öğrenimi, literatürde tartışılan temel kavramlardır. TMN'ler, şehirlerin birbirlerinden öğrenmeleri için bir alan sağlar. Ancak, çoğu akran değişimi öğrenme olarak adlandırılmaktan uzaktır; kentsel iklim yönetiminde önemli değişikliklere yol açmadıkları için yalnızca bilgi paylaşımı (Haupt vd., 2020) olarak tanımlanabilirler (Shefer, 2019). Yine de, mütevazı politika değişikliklerine yol açabilir (Shefer, 2019). Bilgi ve öğrenme, TMN'lerin örgütsel kapasiteleri için de önemlidir çünkü bulgular,

C40 ve ICLEI gibi en merkezi TMN'ler, çeşitli temaslara sahip oldukları için, yeni yönetim araçları üretebilecek çok miktarda çeşitli bilgi ortaya çıkarabilir (Papin, 2020). C40 ağı üzerine yapılan bir çalışma, belediyeler arası öğrenmenin çok paydaşlı bir yönetim organının varlığı, kültürlerin yakınlığı ve daha yüksek düzeyde iklim değişikliği politikası performansı tarafından desteklendiğini göstermektedir (Lee ve van de Meene, 2012). Görüldüğü üzere, bilgi ve öğrenme, her iki TMN için de kapasitelerini iyileştirmek ve şehirleri bunu yapmanın yollarını sağlayarak iklim eylemi yapmaya teşvik etmek açısından hayati önem taşımaktadır.

Ayrıca, literatür TMN üye şehirlerini kentsel iklim yönetiminde öncüler, takipçiler ve geride kalanlar olarak sınıflandırma eğilimindedir (Kern, 2019). Kern ve Bulkeley (2009), ağlar içindeki pasif şehirler nedeniyle TMN'lerin "öncüler için öncü ağları" (s.1) olduğunu ve üye olduktan sonra davranışlarını önemli ölçüde değiştirmediklerini belirtmektedir. Kern (2019) daha sonra yerel deneylerin daha yüksek yönetim seviyelerine gömülü olarak yükseltilmesini ve böylece geride kalanlara bile ulaşmasını önermektedir. Ancak, Busch vd. (2018), daha önce bahsettiğim TMN'lerin belirli faydalarının öncülerden ziyade geride kalanlarla ilişkilendirilebileceğini öne sürmektedir. "TMN'lerin öncüler için ve öncüler tarafından ağlar olarak değerlendirilmesinin artık doğru görünmediğini" belirtmektedirler (Busch vd., 2018, s.229). Bunun nedeni TMN'lerin evrimi olabilir. Bu çalışmanın Almanya şehirlerinde yürütülmüş olması önemlidir; dolayısıyla TMN'lerin farklı şehirlerdeki rolünü anlamak için daha fazla ampirik bulguya ihtiyaç vardır.

Dahası, üyeler arasındaki tutarsızlık, ikincisinin veren taraf, birincisinin ise alan taraf olduğu Küresel Kuzey ve Küresel Güney şehirleri açısından da görülebilir (Bouteligier, 2013). Bu Kuzey-Güney ayrımı sorunludur çünkü Güney'den Kuzey'e öğrenmeyi engeller ve Küresel Kuzey'in gündemini daha belirgin hale getirir; dolayısıyla, kentleşmenin hızla ve büyük ölçekte gerçekleştiği Küresel Güney'in karşılaştığı zorluklarla başa çıkmayı daha da zorlaştırır (Bouteligier, 2013). C40 ağının üyeleri arasında, Küresel Güney şehirlerinin esas olarak maddi yaşam standardını artırarak değişimi teşvik ederken, Küresel Kuzey şehirlerinin sürdürülebilir şehirler yaratma fikrini desteklediği bulunmuştur

çoğunlukla toplumun mevcut durumunu koruyacak küçük değişikliklerle (Heikkinen vd., 2019). Güney'den Kuzey'e öğrenmenin daha dönüşümsel değişikliklere yol açabileceği sonucuna varmak mümkündür. TMN'ler ayrıca Küresel Güney'in yeterince temsil edilmediği bir temsil sorununa sahip oldukları için eleştirilmektedir (Bansard vd., 2017).

C40 ağına odaklanan başka çalışmalar da vardır. 57 üye şehrin iklim politikaları üzerine yapılan bir çalışma, ağa üyeliğin ağ tarafından belirlenen hedeflere ulaşmak açısından önemli olduğunu, ancak üye olmayan şehirlerin bile bu hedeflere uygun hareket edebileceğini göstermektedir (Lee ve Koski, 2014). Özellikle somut uluslararası taahhütlerin yokluğunda, şehir ağları şehirlerin politikaları bağımsız bir şekilde benimsemesini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır (Rashidi ve Patt, 2018). C40 ağının teşvik ettiği beklenen değişim açısından, bu değişim esas olarak artımlı olup, yalnızca birkaç dönüşümsel iklim önlemiyle statükoyu desteklemektedir (Heikkinen ve diğerleri, 2019). Yine de, C40'ın yeni çözümlerin test edilmesi ve iklim projelerinin uygulanması için kurumsal destek sağlamada önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir (Nguyen ve diğerleri, 2020). Araştırmalar, şehirlerin ihtiyaçlarına göre politikalar sağlayan ağları seçmeleri gerektiğini göstermektedir; örneğin, Rashidi ve Patt (2018), C40 ağının üyesi olan şehirlerin, ICLEI üyesi olan şehirlerden daha fazla iklim politikası benimseme olasılığının olduğunu buldu. Bunun nedeni, C40'ın ICLEI'den daha az üyesi olması nedeniyle, her üyeye daha yüksek düzeyde destek sunabilmesi olabilir (Rashidi ve Patt, 2018).

3.2. Türkiye ve İstanbul'da İklim Yönetişimi

Bu bölümde, Türkiye ve İstanbul'daki iklim değişikliği politikası ve yönetimine ilişkin literatür açıklanacaktır. Öncelikle, bu konuda sınırlı miktarda bilimsel çalışma bulunmaktadır. Önceki çalışmalar, Türkiye'nin uluslararası iklim yönetimindeki konumunu vurgulamıştır. Akademisyenler, Türkiye'nin uluslararası iklim değişikliği müzakerelerindeki konumunun son yirmi yılda değişmediğine dikkat çekmiştir (Turhan vd., 2016). Kanıtlar, bunun iklim politikalarının kalkınma hedefleriyle gelişmediği sürece işlerlik kazanmasından kaynaklandığını göstermektedir (Turhan vd., 2016).

Ayrıca Türkiye, COP kararıyla tanınan 'özel koşullar' temelinde hukuken bağlayıcı anlaşmalar imzalamaktan kaçınmıştır (Mazlum, 2017). Türkiye Paris Anlaşması'nı imzalamış olmasına rağmen henüz onaylanmamıştır. Mazlum (2017), Türkiye'nin özel koşullara bağlı kalmak yerine Paris Anlaşması'nı uygulamak için kurumsal kapasitesini geliştirmesi gerektiğini; aksi takdirde ülkenin taahhütlere ve inceleme sürecine uymasının zorlaşacağını ileri sürmektedir (s.147). Mazlum (2017), diğer ülkeler çıkarlarına göre gruplaşırken Türkiye'nin uluslararası iklim müzakerelerinde yalnız kalmayı seçtiğini ve bu nedenle çıkarlarını temsil etmesinin zorlaştığını vurgulamaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin iklim politikasını kökten değiştirmesi gerektiği ileri sürülmüştür (Turhan vd., 2016; Mazlum, 2017).

Ayrıca, Savaşan (2019) etkili iklim yönetişiminin önündeki bazı engelleri belirlemiştir. Türkiye'de iklim değişikliği ve ilgili konular için özel bir çerçeve yasa bulunmamaktadır; bu nedenle, azaltma ve uyum, risk değerlendirmesi ve izleme süreçleriyle ilgilenen bir İklim Değişikliği Yasası'na ihtiyaç vardır. (Savaşan, 2019). Yerel yönetimlerin iklim eylemlerine daha fazla katılımını sağlayacak politikalar bulunmamaktadır (Savaşan, 2019). Sivil toplumun karar alma ve uygulama süreçlerine katılımı oldukça sınırlıdır; bu nedenle sivil toplumla daha fazla etkileşim, şeffaflığın ve bilgiye erişimin iyileştirilmesiyle birlikte gereklidir (Savaşan, 2019). Son olarak, Türkiye'nin güvenlik/ekonomi odaklı siyasi gündemi, iklim değişikliğinin önceliklendirilmesini engellemektedir (Savaşan, 2019).

İstanbul'daki iklim yönetişimi açısından buna yakın bir araştırma daha var. Yazar ve York (2021), iklim yönetişiminin üniter bir devlet yapısında nasıl işlediğini açıklamayı amaçlıyor; bunu yaparken dört temaya odaklanıyorlar: gündem belirleme, mevcut politikalar ile kentsel iklim gündemleri arasındaki ayrışma, politika girişimcilerinin rolleri ve sivil toplum örgütleri. Bulguları, siyasi liderlikteki değişikliklerin, mevcut yasalar ile çağdaş iklim gündemleri arasındaki karşıtlıkların ve politika girişimcilerinin çatışan önceliklerinin İstanbul'da uzun vadeli ve somut iklim eylemi için zorluklar oluşturduğunu gösteriyor (Yazar ve York, 2021). Bu tezin verileri 2019'da toplandı; bu nedenle, yeni

yönetim çok sınırlıdır. Bu tezle amacım, İstanbul'un iklim eylem planının revize edilmesi sürecinde güç boyutuna odaklanarak literatüre katkıda bulunmaktır.

4. Teorik Çerçeve

Bu bölümde, bu tezin teorik çerçevesini açıklıyorum. Çok seviyeli yönetim teorisini (MLG) kullanmayı seçtim; bu nedenle, MLG'nin en genel anlamda ne olduğunu göstererek başlıyorum. Farklı MLG türlerini gösteriyorum ve MLG'ye yönelik belirli eleştirilere ve bu eleştirilere verilen yanıtlara giriyorum. Ardından, MLG'de sivil toplumun rolünü tartışarak devam ediyorum. Ayrıca, MLG'nin iklim yönetişimi için önemini ayrıntılı olarak açıklıyorum. Son olarak, MLG'deki güç kavramını vurguluyorum çünkü bu tezde yaptığım şey, İstanbul'un bir parçası olduğu MLG düzenlemesinin güç temelli bir açıklamasını sağlamaktır.

4.1. Çok düzeyli yönetişim nedir?

Yerel ve uluslararası politika arasındaki geleneksel ayrıma yönelik bir eleştiri, çok düzeyli yönetişim teorisinin temelini oluşturur (Bache ve Flinders, 2004). Avrupa Çalışmaları'ndan kaynaklanmaktadır ve terim ilk olarak Gary Marks (1992) tarafından kullanılmıştır. Ancak, iklim değişikliği yönetişimi de dahil olmak üzere AB'nin ötesindeki karmaşık yönetişim yapılarını açıklamak için yaygın olarak kullanılmıştır. Zito'ya (2015) göre, bu tezinin popüleritesi, uluslararası, ulusal ve daha yerel siyasi dinamiklerin ve bunların devam eden etkileşimlerinin aynı anda önemli olduğu yönündeki güçlü akademik kabulden kaynaklanmaktadır. Marks, ilk çalışmalarında çok düzeyli yönetişim içinde "ulusüstü, ulusal, bölgesel ve yerel hükümetlerin bölgesel olarak kapsayıcı politika ağlarına nasıl iç içe geçtiğini" açıklamıştır (Marks, 1993, s.402-3, Bache ve Flinders, 2004'te alıntılanmıştır).

Marks ve Hooghe'a (2004) göre, MLG literatürü, yönetişimin birden fazla yargı alanına yayılmasının hem daha verimli olduğu hem de

Normatif olarak üstün, merkezi devlet tekeli (s.2). "Yönetişimin, politika dışsallıklarının bölgesel erişimindeki değişiklikleri yakalamak için çoklu ölçeklerde işlemesi gerektiğini" savunuyorlar. Kamu mallarının sağlanmasından kaynaklanan dışsallıklar çok büyük ölçüde değiştiğinden (küresel ısınma durumunda gezegen çapından çoğu şehir hizmeti durumunda yerele kadar) yönetişimin ölçeği de öyle olmalıdır. Dışsallıkları içselleştirmek için yönetim çok seviyeli olmalıdır." (Marks & Hooghe, 2004, s.2). Güç ve otoritedeki değişimin üç boyutu vardır: 1) merkez ve çevre, merkezi hükümetin yetkileri yerel ve ulusal altı birimlere devretmeye zorlandığı; 2) anarşi ve rejim, devlet egemenliğinin uluslararası koordinasyon ve düzenlemenin yapılandırılmış düzenlemelerine katılarak azaltıldığı ve 3) devlet ve toplum, devletin kamu gücünü sivil toplumla paylaştığı ve böylece kamu ile özel arasındaki ayrımın belirsizleştiği (Piattoni, 2009).

Yönetişimin çok seviyeli olması gerektiği konusundaki bu anlayışmanın yanı sıra, MLG'nin nasıl organize edileceğine dair iki zıt görüş vardır. Marks ve Hooghe (2004) bu zıt görüşleri Tip I ve Tip II MLG olarak adlandırır. Tip I MLG'nin temeli, birkaç yönetim seviyesi arasında güç paylaşımıyla ilgilenen federalizmdir (Marks ve Hooghe, 2004). Genel amaçlı yargı yetkisine sahiptir, bu da karar alma yetkilerinin yargı bölgeleri arasında dağıtıldığı anlamına gelir. Tip I MLG'nin bir diğer özelliği, üyeliğin genellikle bölgesel, kalıcı olduğu ve belirli bir seviyede kesişmediği kesişmeyen üyeliktir. Dahası, Tip I MLG'de sınırlı sayıda yargı yetkisi seviyesi vardır, ancak bu seviye sayısı bağlama bağlı olarak değişebilir. Son olarak, bu tip sistem çapında, kalıcı bir mimariye sahiptir. Yönetim seviyeleri sistemik kurumsal seçim yoluyla yaratılır. Bu nedenle, yönetim seviyeleri kalıcıdır. Değişim, politika işlevlerinin mevcut seviyeler arasında yeniden tahsis edilmesiyle meydana gelebilir (Marks ve Hooghe, 2004). Ancak bu görüşü destekleyen birçok bilim insanı, ulusal hükümetlerin hala karar alma süreçlerinde merkezi aktörler olduğuna inanmaktadır. Örneğin, Keohane ve Nye (2000) şunu iddia ediyor: "...ulus-devlet değiştirilmek üzere değil yerel ve küresel yönetişimin birincil aracı olarak. ... Bunun yerine, biz

ulus-devletin, daha karmaşık bir coğrafyada özel ve üçüncü sektör gibi diğer aktörler tarafından desteklendiğine inanıyoruz" (s.12)

Tip II MLG'nin temelleri kamu tercihi teorisinde bulunabilir. Tip I MLG'nin aksine, görev-spesifiktir, yani birden fazla, bağımsız yargı alanı farklı işlevleri yerine getirir (Marks & Hooghe, 2004). Dahası, sınırların aşıldığı ve yargı alanlarının örtüştüğü kesişen üyelikler vardır. Tip II MLG'nin bir diğer özelliği de birçok yargı alanı seviyesine sahip olmasıdır. Farklı yargı alanları her kamu malını ve hizmetini sağlayabilir; bu nedenle, yargı alanı sayısında bir sınırlama yoktur. Tip II MLG, yerel sorunlar ulusötesi hale gelebileceği için uluslararası alanda da düşünülebilir. Son olarak, Tip II MLG görev-spesifik olduğundan, vatandaşların değişen ihtiyaçlarına ve tercihlerine yanıt vermeyi amaçlayan esnek bir tasarıma sahiptir.

Şekil 1: Çok düzeyli yönetişimin türleri

Type I	Type II
General-purpose jurisdictions	Task-specific jurisdictions
Non-intersecting memberships	Intersecting memberships
Jurisdictions at a limited number of levels	No limit to the number of jurisdictional levels
System-wide architecture	Flexible design

Kaynak: Marks & Hooghe, 2004, s.3

Bu tür MLG'lerin bir arada var olabileceğini belirtmek önemlidir ve Marks ve Hooghe (2004) bunu "Tip II çok seviyeli yönetişim, Tip I yargı bölgeleri tarafından belirlenen yasal çerçevelere yerleştirilme eğilimindedir." (s.9) diyerek vurgular. Tip II MLG'nin, bir Tip I organizasyonunun bir sorunu politika eylemiyle ele alamadığı ve özel bir yönetim organına ihtiyaç duyulduğunda ortaya çıkma olasılığının yüksek olduğunu öne sürerler. Skelcher (2005) "İngiltere ve ABD'den gelen ampirik veriler, Tip II yönetişimin, Tip I hükümet sistemlerinin yüksek sınır bütünlüğünün bir yeterlilik kısıtlaması ürettiği ortamlarda yaygın olarak meydana geldiğini göstermektedir, başka bir deyişle

ana akım hükümet kuruluşlarının kendi yetki alanlarını ilgilendiren politika konularına esnek bir şekilde yanıt veremediği yerler." (s.94)

MLG'ye yönelik çeşitli eleştiriler vardır. Eleştirilerden biri, MLG'nin nihayetinde açıklayıcı değil, tanımlayıcı olmasıdır (Ongaro, 2015). Bir diğeri ise MLG'nin bir teoriden ziyade bir şemsiye terim olduğunu iddia etmektedir. Dahası, bazıları MLG'yi 'kaçamaklı bağımlı değişken' olduğu için eleştirmektedir. Zito (2015), ağ yönetişimi ve öğrenme fikir ve kavramlarını MLG'ye dahil ederek ilk konuyu ele almaktadır. Yönetişim ağlarının hem analiz birimi olabileceğini, çok seviyeli süreci birbirine bağlayan bir aktör olarak çalışabileceğini hem de analizin gerçekleştiği alan olabileceğini belirtmektedir. "Bu katkı üç dinamiği vurgulamaktadır: yatay ve dikey etkileşimlerin eşit önemi, öğrenme dinamiklerinin ağların motivasyonu ve açıklanması açısından önemi ve ağlar içindeki koordinasyon sorunları." (Zito, 2015, s.23). İlk dinamikte, dikey etkileşimler küresel, bölgesel, ulusal ve ulusal altı/yerel düzeyler dahil olmak üzere tüm yönetim düzeylerini ifade eder; Ancak, bu dikey boyuta kamusal ve özel alan arasındaki yatay etkileşim de katılır (Zito, 2015). MLG'ye yönelik bu yaklaşım, yatay düzeyde faaliyet gösteren aktörlere önemli bir önem sağlar. Yönetim etkileşimlerindeki aktörler birbirine bağımlıdır, sürekli etkileşim halindedir, güven ve karşılıklı olarak tanımlanmış bir oyun kuralları kümesi tarafından yönetilir ve devletten önemli bir özerkliğe sahiptir (Zito, 2015). Bu, ikinci dinamikle ilişkilidir çünkü bu bağlamda politika yapımı, aktörlerin karşılıklı bağımlılıklarını öğrenmeleri ve durumları şekillendirmek için kendi aralarında pazarlık yapmalarıyla sonuçlanacak bir yapı dönüşümünü içerecektir ve bu, aktörler arasında koordinasyon gerektirir (Zito, 2015). Zito (2015), MLG gündeminin yönetim ağlarındaki koordinasyon sorununu belirlemede değerli olduğunu savunur. Yukarıda belirtilen kavramlardan ve fikirlerden yararlanarak Zito (2015), MLG'yi, MLG sorun çözme moduna açıklayıcı bir değişken sağlayarak teorileştirir, bu da öğrenmedir. "Sosyal öğrenmenin, politika sorununu çerçevelemek ve aktörleri hem sahip oldukları kaynaklara hem de ihtiyaç duyulan diğer aktörlerde var olan kaynaklara yönlendirmek için ilk etapta hayati önem taşıdığını" belirtir (Zito, 2015, s.34). Dahası, bir MLG düzenlemesinde öğrenme ve koordinasyonu sağlamak için kolektif bir

anayasal meşruiyete ve örgütsel kaynaklara sahip bazı kamu kurumlarını veya örgütlerini içermesi daha muhtemel olan girişimci çaba gerekecektir. Son bir açıklama olarak, Zito (2015) ayrıca MLG'deki temel bağımlı değişken olarak koordinasyonu ve bu koordinasyonu sürdürmeye yardımcı olan kaynakları vurgulayarak 'kaçamaklı bağımlı değişken' eleştirisine yanıt verir.

4.2. MLG'de Sivil Toplum

Scholte (2010), MLG'nin yönetilenler kadar yönetenlerin de bir sorunu olduğunu ve yönetilenlerin sivil toplum olarak yönetim düzenlemelerine dahil olduğunu belirtir. Sivil toplum, vatandaşların politika yapımını etkileme çabasıyla bir araya geldiği politik bir alan olarak düşünülebilir. Çağdaş MLG'de, sivil toplum faaliyetleri çoğunlukla STK'lar ve sosyal hareketler tarafından yapılır; ilki resmi olarak örgütlenmiş operasyonlar iken, ikincisi genellikle bürokratik bir örgütlenme biçimi benimsemez (Scholte, 2010). Sivil toplum yalnızca ulusal hükümetlerle etkileşime girmez, aynı zamanda küresel ve bölgesel düzenleyici kurumlar gibi diğer yönetim kurumlarını da etkilemeye çalışır; bu nedenle sivil toplum bugün çok düzeyli bir karakter kazanmıştır.

Scholte'ye (2010) göre, sivil toplumun MLG'ye katılımı doğrudan olabilir, yani sivil toplum yönetim ajanslarıyla etkileşime girer ve dolaylı olabilir, yani vatandaş grupları parlamentolar ve kitle iletişim araçları gibi üçüncü taraflar aracılığıyla yönetim sürecine katılır. Doğrudan katılım açısından, sivil toplum örgütleri MLG ajansları içinde resmi pozisyonlar alabilir veya akreditasyon şemaları aracılığıyla resmi olarak tanınabilirler. Dahası, bazı yönetim ajanslarının STK ilişkileri için özel büroları olabilir. Sivil toplum danışmanlıkları da geçici bir karaktere sahip olabilir ve yönetim ajansları politika uygulama ve incelemesi için vatandaş gruplarını dahil edebilir (Scholte, 2010, s.387-388). Dolaylı katılım açısından, sivil toplum bir yönetim ajansının kararlarını bir düzeyde etkilemeye çalışır, başka bir düzeyde kurumları lobi yaparak. Örneğin, ulusal

hükümetleri etkileyebilir veya ulusal hükümetleri etkilemek için siyasi partilere dahil olabilirler. Dahası, vatandaş grupları MLG'ye dolaylı olarak katılmak için kitle iletişim araçlarını, ticari sektörü ve kamu eğitim faaliyetlerini de kullanırlar. Son olarak, hem doğrudan hem de dolaylı katılım olarak kabul edilebilecek kamu gösterilerini de kullanabilirler (Scholte, 2010, s.389-390).

Bu faaliyetlerin sonuçlarını belirlemek zordur, ancak Scholte (2010) sivil toplumun MLG üzerindeki çeşitli etkilerini tanımlamaktadır. Sivil toplum eylemleri, BM ve Dünya Ticaret Örgütü gibi bazı düzenleyici kurumlar yaratmış veya MLG'nin mevcut ajanslarının kurumsal reformlarına katkıda bulunmuştur. Ek olarak, vatandaş grupları yeni konuları ele alarak veya öncelikleri belirleyerek MLG kurumlarının gündemlerini etkilemiştir. Sivil toplum katılımı ayrıca söylemleri, yani konuların yönetim kurumları içinde nasıl tartışıldığını şekillendirmiştir. Hem gündem belirleme hem de söylem değişikliği somut politika kararlarıyla sonuçlanmıştır. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, tüm bu değişiklikler toplumun ve siyasetin daha derin yapılarında değişikliklere yol açmaktadır; ancak bunu ölçmek ve sivil topluma atfetmek çok zordur (Scholte, 2010, s.390-391).

Sivil toplumun MLG düzenlemelerindeki konumunu vurgulamak istedim çünkü bu tezde daha fazla tartışacağım ilişkilerden biri de iklim eylem planını revize etmede IMM ve sivil toplumun etkileşimidir. Sivil toplumun IMM'nin iklim değişikliği politika yapma sürecine nasıl dahil olduğunun analizi Scholte tarafından sağlanan yaklaşım tarafından yönlendirilecektir.

4.3. MLG ve İklim Değişikliği

Clark (1985), iklim değişikliği yönetişiminin zorluğunun herhangi bir yönetim ölçeğinin üstünlüğünü belirlemek değil, daha ziyade açıklamaların, süreçlerin ve kalıpların ölçeklerini gerçekçi ve etkili bir şekilde eşleştirmek olduğunu ileri sürmektedir (s.21). Bu zorluk, iklim değişikliğini küresel bir sorun olarak çerçevelemekten, giriş bölümünde belirtilen çok seviyeli bir sorun olarak çerçevelemeye geçişle ilgilidir.

Bu değişimle birlikte iklim yönetişiminde yerel ve ulusal altı düzeylerin rolüne daha fazla dikkat çekilmektedir ve MLG bu çalışmalarda yaygın olarak kullanılmıştır. Çevresel sorunların sonuçları sıklıkla yerel olarak hissedilir, ancak birçok çevresel sorunu karakterize eden taşmalar nedeniyle çözümler doğası gereği ulusal niteliktedir; ancak ulusal programların etkili bir şekilde uygulanması için ulusal altı katılımına ihtiyaç vardır (Wälti, 2010). İklim değişikliği sorunu da farklı değildir. İklim değişikliği birden fazla düzeyde meydana geldiğinden, itici güçler birden fazla düzeyde bulunur ve sorunla başa çıkma yetkisi birden fazla düzeyde meydana gelir; bu nedenle, yönetim tartışması politikaların nasıl geliştirilebileceği ve girişimlerin farklı düzeylerde aynı anda nasıl etkili bir şekilde yapılabileceği üzerine olmalıdır (Gupta vd., 2007). Burada MLG, tüm düzeylerdeki eş zamanlı politika süreçlerinin politika alanını belirlediği, girişimleri teşvik ettiği ve diğer yönetim düzeylerine baskı uyguladığı uygun bir yanıt olarak devreye girmektedir (Gupta vd., 2007).

Ayrıca, yerel düzeydeki analizler, farklı düzeyler ve yönetim sistemleri arasındaki ekonomik, sosyal ve politik süreçlerin nasıl etkileşime girdiğini göz ardı edebilir. İklim politikası, enerji ve ulaşım gibi birçok alanı kapsar; bu nedenle, iklim politikası için sorumlulukların farklı düzeyler arasında nasıl düzenlendiği sorusu, iklim yönetiminin kapsamlı bir şekilde anlaşılması için incelenmelidir. Bu nedenle, MLG yaklaşımı, kentsel sürdürülebilirliğe yönelik hareketlerin neden gerçekteştiğini ve gerçekteşmediğini açıklamak için, birden fazla yönetim alanı ve ölçeğinde sürdürülebilir kalkınma için yerel kapasiteyi ve politik iradeyi şekillendiren süreçlerle etkileşim kurmak için bir araç görevi görür (Bulkeley ve Betsill, 2005).

ICLEI, C40 ve Climate Alliance gibi ulusötesi belediye ağlarının yükselişiiyle birlikte ağ oluşturma, iklim yönetiminde daha önemli hale geldi. Lidskog ve Elander'e (2010) göre, ağların belirli faydaları vardır: deneyim alışverişi ve karşılıklı öğrenme için bir alan yaratırlar ve üyelerin akış fırsatlarının bir parçası olmalarına izin verirler; şehirlerin yenilikçi fikirlerin öncüsü olmaları için bir olasılık açarlar ve bu, özel sektörden yatırım ve kamu fonu çekerek şehirlerin ekonomisini güçlendirebilir ve vatandaş tutumlarında değişiklikler yaratabilecek ilham ve bilgi kaynaklarıdır.

ve davranışlar. Şehir ağları bu çalışma için özellikle önemlidir, ancak ulusal mevzuatlarda ve projelerde iklim değişikliğine artan ilgiyi, uluslararası örgütler ve sivil toplum içindeki tartışmaları gözlemleyebiliriz. Dolayısıyla, iklim politikasının halihazırda bir tür çok düzeyli yönetişiminin olduğunu söylemek mümkündür. Ancak bu, bu aktörler arasında mükemmel bir koordinasyon olduğu anlamına gelmez. Aksine, Lidskog ve Elander'ın (2010) belirttiği gibi, "toplumun farklı düzeylerindeki aktörler arasında küresel sorunları tanımlama ve ele alma hakkına ilişkin devam eden bir mücadele vardır ve politikaların geniş, nihai bir fikir birliğine doğru ilerleyeceğinin garantisi yoktur." (s.39).

4.4. MLG'de Güç ve İklim Değişikliği Yönetimi

Yönetişim araştırmalarında güç kavramına yönelik bir ilgi eksikliği olmuştur ve MLG literatürü de farklı değildir (Arts & Tatenhove, 2004; Marquardt, 2017; Okereke vd., 2009). Çok seviyeli yönetim sistemlerinde karar alma güçle oldukça ilişkili olmasına rağmen, MLG literatürünün çoğu bu ilişkiyi açık bir şekilde kavramsallaştırmamaktadır. Ancak, bu bölümde tartışacağım MLG ve iklim yönetişimi içindeki güç sorununu ele almak için akademik çabalar olmuştur. MLG düzenlemeleri içindeki gücün tartışılmasının bu tezin amacı için son derece verimli olacağını düşünüyorum çünkü İstanbul örneği devam eden bir güç mücadelesiyle karakterize edilmektedir.

Okereke, Bulkeley ve Schroeder (2009) iklim yönetişiminin kavramsallaştırılması için dört konu belirlemiştir ve bu konular şunlardır: küresel arenada güç ve otoritenin doğası; özel ve kamu otoritesinin doğası; yapı ve kurum arasındaki dinamikler; ve yönetişimin gerçek uygulaması ve süreçleri (s.72). Tüm bu konular önemli olmakla birlikte, bu tezde güç ve otoritenin doğası konusuna odaklanacağım. Güç konuları iklim yönetişimi için birçok yönden kritik öneme sahiptir. Uluslararası iklim müzakereleri ulus-devletler arasındaki güç mücadeleleriyle karakterize edilir; çeşitli çıkar gruplarından gelen iç baskı hükümetin iklim politikalarını şekillendirir; ve iklimle ilgili sonuçlar ulusötesi ağlar, küresel şirketler ve

yerel yönetimler (Marquardt, 2017). Bu nedenle, iklim yönetiminde MLG düzenlemelerini daha iyi anlamak için bir güç analizi yapılması hayati önem taşımaktadır.

Bu tezde kullanacağım gücün en basit tanımı şu şekilde olacaktır: "bir aktörün belirli bir sonucu elde etme veya en azından etkileme yeteneği" (Marquardt, 2017, s.169). Bu tanımla ilgili olarak, Okereke vd. (2009) çoklu ve ilişkisel bir güç kavramı önermektedir. Bu kavram, gücün sosyal ilişkiler aracılığıyla ve aynı zamanda herhangi bir zamanda sosyal yapısal güçlerin belirli hizalanmasının bir işlevi aracılığıyla oluşturulduğu anlamına gelir. Bu yaklaşımın, yalnızca uluslararası rejime ve onun uygulanmasına kimin çıkarlarının ve etkilerinin hakim olduğunu değil, aynı zamanda rejimin içindeki ve dışındaki aktörlerin stratejik kapasiteleri benimseme, alternatif yönetim zihniyetleri yaratma ve iklim değişikliği sorununu pratik hale getirme gibi çoklu yolları keşfetmek için alan açtığını iddia etmektedirler (Okereke vd., 2009).

Marquardt (2017), iklim değişikliğinin MLG'sindeki gücü araştırmak için üç boyutlu bir yaklaşım önermektedir: yapısal boyut, kaynak boyutu ve kapasite boyutu. Yapısal boyut, mevcut iklim rejimi içindeki ilgili yönetim yapılarını ifade eder. Bir aktörün gücü, bu yönetim düzenlemesi içindeki konumuna bağlıdır ve diğer aktörlerle diğer yönetim düzeylerine ve koordinasyona bağlıdır. Bu ayrıca Okereke ve diğerlerinin (2009) işaret ettiği gücün ilişkisel yönünü de tasvir eder.

Gücün kaynak boyutu, anayasal ve düzenleyici kaynakların yanı sıra söylemleri etkileme ve siyasi gündemi şekillendirme kapasitesini de içerebilen çeşitli sert ve yumuşak güç kaynaklarıyla ilişkilidir (Marquardt, 2017). Örneğin, ulus-devletler gibi resmi kurumlar mevzuatı uygulamak için anayasal ve düzenleyici kaynaklara sahipken, STK'lar veya diğer devlet dışı aktörler belirli konuları kamu gündeminde tutmak ve politika yapıcılara baskı yapmak için farklı iletişim stratejileri kullanarak önemli bir güce sahiptir (Marquardt, 2017).

Son olarak, gücün kapasite boyutu, bir aktörün güç kaynaklarını etkili bir şekilde kullanma yeteneğini ifade eder çünkü yalnızca kaynaklara sahip olmak, güç kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak için yeterli değildir.

Sonuç elde etmek (Marquardt, 2017). Örneğin, gelişmekte olan ülkelerdeki ulusal hükümetler, yeterli anayasal yetkilere sahip olmalarına rağmen bilgi, para ve bürokratik altyapı eksikliği nedeniyle iklim politikalarını uygulamada zorluk çekmektedir (Marquardt, 2017). Özetle, güç bir aktörün sonuca ulaşma veya sonucu etkileme yeteneği olarak tanımlandığından, bu güç yapıları, kaynaklara ve kapasitelere bağlıdır. MLG'deki gücü analiz ederken, ilk adım ilgili aktörleri, düzenleme içindeki konumlarını ve etkileşimlerini belirlemektir. İkinci adım, aktörlerin sert ve yumuşak güç kaynaklarını haritalamaktır. Üçüncü adım ise aktörlerin bu kaynakları kullanma yeteneklerini tartışmaktır (Marquardt, 2017).

Marquardt (2017), gücün iklim politikası üzerine MLG düzenlemelerinin incelenmesinde hayati bir kavram olduğunu savunuyor ve argümanını şu şekilde özetliyor: "Güce dayalı yaklaşımlar, yapıların ve etkenlerin karmaşık iklim yönetimini nasıl şekillendirdiğine dair anlayışımızı geliştirebilir. Güç teorilerinden gelen içgörüler çok seviyeli bir yönetim çerçevesine entegre etmek, sonuçlara ulaşmak için yapıların, kaynakların ve kapasitelerin rolünü keşfetmek anlamına gelir. Ayrıca, çoğu çok seviyeli yönetim araştırmacısının örtük olarak zaten bildiği şeyi açıkça gerçekleştirmek anlamına gelir: güç önemlidir." (s.171)

5. Yöntemler ve Malzeme

Araştırma sorum, iklim değişikliği eylem planının revizyonu sırasında IMM'ye odaklanarak bir MLG düzenlemesinde politika yapma süreçlerinin nasıl işlediğini araştırıyor. Bu nedenle, analizime rehberlik etmesi için çok seviyeli yönetim teorisini kullanmayı seçtim ve Marquardt (2017) tarafından sağlanan güç temelli bir yaklaşıma odaklanacağım. MLG teorisinin ve güç temelli açıklamaların IMM örneğine nasıl uygulandığını araştırmayı amaçlıyorum.

Bu tez, araştırmaya karşı post-pozitivist bir yaklaşım benimser. Bu yaklaşımın felsefi bakış açılarına göre, nesnel sosyal gerçeklik insan zihninin dışında mevcuttur, ancak kusurlu bir şekilde bilinebilir (della Porta & Keating, 2008). Bu

Ontolojik bakış açısı eleştirel gerçekçilik olarak adlandırılır ve toplumsal gerçeklik hakkındaki bilgimizin sıklıkla toplumsal olarak şartlandırıldığı ve meydan okumaya ve yeniden yorumlamaya tabi olduğu anlamına gelir (della Porta & Keating, 2008). Post-pozitivizmin epistemolojik bakış açısı açısından, bilgi araştırmacı tarafından etkilenir ve araştırmacının benimsediği teori aracılığıyla filtrelenir (della Porta & Keating, 2008). Bu nedenle, bu yaklaşım tümdengelimli, nitel araştırmalar için uygundur.

Post-pozitivizm bağlamı kurumsal faktörler açısından tanır ve bu faktörler değişkenler aracılığıyla ifade edilebilir. Başka bir deyişle, post-pozitivistler bağlamın etkisini kurumsal yapılar biçiminde ifade etmeye çalışır ve kültür kavramından kaçınmaya çalışırlar (della Porta & Keating, 2008, s.30). Daha önce belirttiğim gibi, bu araştırmadaki odak noktam, bağımlı değişkeni etkileyen kurumsal faktörler olacaktır; bu, İstanbul'da iklim değişikliğiyle mücadele için gerçekleştirilen eylemdir. Bu durumda, İstanbul'un eylemlerine fayda sağlayan veya engel olan bağımsız değişkenler, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak araştırma boyunca keşfedilecek ve incelenecektir.

5.1. Araştırma Tasarımı

Bu tez, tek bir vaka çalışmasının detaylı ve yoğun analizini içeren bir vaka çalışması araştırma tasarımını benimser (Bryman, 2012). Bu yaklaşım, bir süreç, olay veya durum hakkında derinlemesine bir anlayış sağlar (Halperin ve Heath, 2012). Vaka çalışmaları, daha geniş entelektüel öneme sahip teori veya sorunları ele alabilir, diğer bağlamlara uygulanabilir kavramları kullanabilir ve hatta orijinal vaka çalışmasının ötesindeki ülkelere uygulanabilecek çıkarımlarda bulunmayı deneyebilir (Halperin ve Heath, 2012, s.205). Halperin ve Heath'e (2012) göre, iyi bir vaka çalışmasının iki özelliği vardır: birincisi, incelenen vaka hakkında ilginç ve anlamlı bir şeyler söyler, bu da çalışmanın bulgularını dahili olarak geçerli kılar. İkincisi, daha genel bir şeyler söyler ve diğer bağlamlara ve diğer vaka çalışmalarına uygulanabilecek daha geniş akademik tartışmalara katılır, bu da harici olarak da geçerli olan teoriler ve açıklamalar önermeyi içerir (s.205).

Vaka çalışmalarının önemli bir gücü, belirli bir vakanın ayrıntılı bir analizi yoluyla kavramların ve teorilerin farklı vakalara ve bağlamlara uygulanıp uygulanmadığını incelemek için güçlü bir araç sağlamalarıdır (Halperin ve Heath, 2012). Bir vakanın ayrıntılı bir analizi olduğu için yüksek düzeyde iç geçerliliğe sahiptir. Ancak, bu yaklaşımın dış geçerliliği, bir vaka çalışmasının bulgusunun daha geniş bir bağlama ve diğer vakalara genelleştirilebilirliği açısından bir sınırlama yaratır (Halperin ve Heath, 2012). Dış geçerlilikteki bu sınırlamanın üstesinden gelmek için aynı tür analiz başka yerlerde tekrarlanmalıdır.

Bu makalede, verilen araştırma tasarımı seçildi çünkü MLG'nin farklı vakalara uygulanabilir olup olmadığını anlamak istiyorum. İstanbul'u seçmemin nedeni literatür taramasındaki bulgularıma dayanıyordu. Daha önce tartışıldığı gibi, MLG düzenlemelerinin farklı şehirlerde nasıl çalıştığına dair sınırlı sayıda çalışma var ve çalışmanın çoğu federal ülkelere veya Küresel Kuzey şehirlerine odaklanıyor. Küresel Kuzey ve Güney'in bu şekilde ayrılması sorunlu olsa da literatürde kullanılmıştır. Türkiye ve İstanbul her iki kategoriye de tam olarak uymuyor ve bu da onu incelenmesi ilginç bir vaka haline getiriyor.

Ayrıca Türkiye üniter bir devlettir, ancak MLG'nin yalnızca federal devletlerin bir özelliği olmadığı ileri sürülmektedir. Bu nedenle, MLG'yi farklı bir bağlamda incelemek için bir fırsat sunmaktadır. Ayrıca, İMM'nin yönetimi 2019'da değişti ve bu yeni yönetim, 15 yıl iktidarda olan eskisinden oldukça farklıdır. Ve İMM'nin iklim eylem planını revize etme sürecinde olması, yeni yönetim aktörlerini ve yapılarını incelemek için mükemmel bir fırsat sunmaktadır.

Örnekleme açısından, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan amaçlı örnekleme kullandım. Amaçlı örneklemede amaç, örneklerin araştırma sorusuyla alakalı olduğu stratejik olarak vakaları veya katılımcıları örnekleme (Bryman, 2012). Bu yaklaşımı izleyerek, İMM'nin İklim Eylem Planı revizyon sürecine dahil olan aktörlere odaklandım. Bu çalışma karar alma sürecinin politik boyutuna odaklandığı için, yalnızca teknik destek için dahil olan aktörleri eledim. Bu beni C40 ve Yeşil Düşünce ile baş başa bıraktı

Dernek (GTA) ve IMM. Ulusal hükümet bu sürece doğrudan dahil değildir, ancak kurumsal yapılar IMM'deki karar alma kapsamını etkileyecektir. Bu nedenle, örneklemeye bu yapıları ve IMM ile ulusal hükümet arasındaki ilişkiyi vurgulayacak bazı belgeler de ekledim.

5.2. Deneysel Malzeme

5.2.1. Görüşmeler

Görüşmeler, siyasi araştırmalarda veri toplama yöntemi olarak yaygın olarak kullanılır (Halperin ve Heath, 2012). Bu çalışma için yarı yapılandırılmış görüşmeler yapmayı seçtim çünkü bu yöntem araştırmacının yönlendirici sorular sormasına izin verir ve bu da görüşülen kişinin ilgili konuyu açmasına ve tartışmasına yardımcı olur (Halperin ve Heath, 2012). Bu görüşme tarzında, araştırmacı daha genel sorular hazırlar ve takip soruları sormak için yer vardır. Yaptığım görüşmeler elit görüşmeler olarak düşünülebilir. Elit görüşmeler, ilgili konularda uzmanlarla yapılan görüşmelerdir. Bu yöntem araştırmacının aksi takdirde erişemeyeceği bilgileri elde etmesini sağlar; diğer yöntemlerle toplanan bilgilerin doğruluğunu teyit etmek için faydalıdır ve araştırmacının daha geniş bir siyasi elit grubu hakkında sonuçlar çıkarmasını sağlar (Halperin ve Heath, 2012). IMM'nin politika oluşturma toplantılarında bulunmak ideal olurdu, ancak araştırmacıların bu toplantılara girmesine izin verilmesi olası değildir. Dolayısıyla, karar alma sürecine ilişkin veri toplamanın en iyi yolu, o toplantılara katılan kişilerle görüşmektir.

Mart-Nisan 2021 tarihleri arasında üç yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirdim. Devam eden pandemi nedeniyle görüşmeler Zoom kullanılarak çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. Her görüşme, görüşülen kişilerin müsaitliğine bağlı olarak yaklaşık 30 dakika sürdü. Tüm katılımcılara bu görüşmelerin amacı hakkında bilgi verildi, bu nedenle katılmak için bilinçli bir seçim yaptılar. Katılımcılar anonimdir, ancak hepsi bana katıldıkları kurumları ifşa etme iznini verdi

temsil eder çünkü kurumlar analiz için çok önemlidir. Bu nedenle, katılımcılar temsil ettikleri kuruluşa yönlendirilir (C40'tan Katılımcı, IMM'den Katılımcı ve GTA'dan Katılımcı). Röportaj yapılan kişilere ulaşmak için kamuya açık olan iletişim bilgilerini kullandım; bu nedenle, onlarla iletişime geçmek zor olmadı. C40'tan katılımcının alıntıları, bu röportaj İngilizce yapıldığından tam alıntılardır. Ancak diğer katılımcıların alıntıları, tam olarak aynı kelimeler değil, kendi çevirilerimdir. Çevirileri mümkün olduğunca orijinal anlamına yakın tutmaya çalıştım ancak eğitimli bir çevirmen olmadığım için mükemmel değiller.

İlk görüşme, IMM'nin iklim eylem planını değiştirme çabalarına katılan C40 için çalışan bir kişiyle yapıldı. Bu görüşme bu tez için çok faydalı oldu çünkü C40 ve IMM ile yaptıkları çalışmalar hakkında, yalnızca bu araştırma için kullanma amacıyla kamuya açık olmayan bilgiler toplamayı başardım. Bu görüşme İngilizce olarak yapıldı ve katılımcının izniyle kaydedildi. MS Word'ün dikte işlevi kullanılarak yazıya geçirildi ve hatalar elle düzeltildi.

İkinci görüşme, İBB Çevre Koruma Müdürlüğü'nde çalışan bir kişiyle yapıldı. Bu birim, iklim eylem planını revize etmekten sorumludur. Bu nedenle, bu görüşme bana karar alma süreçleri ve İBB'nin diğer aktörlerle ilişkisi hakkında önemli bilgiler verdi. Bu görüşülen kişi, soruları önceden almak istedi ve ilk cevaplarını e-posta yoluyla yazılı olarak verdi. Sonrasında, çevrimiçi bir toplantı ayarladık ve takip soruları sorabildim. İBB hiçbir görüşmenin kaydedilmesine izin vermedi, bu nedenle bu görüşmenin kaydına sahip değilim. Bu görüşülen kişinin sağladığı yazılı cevaplara ve çevrimiçi toplantı sırasında aldığım notlara güveneceğim. Yazılı cevaplar ve görüşme her ikisi de Türkçedir. Bu görüşmedeki referanslar benim tarafımdan İngilizceye çevrilmiştir.

Son olarak, üçüncü röportajım İstanbul merkezli Yeşil Düşünce Derneği'nden bir sivil toplum temsilcisiydi. Bu röportajı, IMM'nin sivil toplumu karar alma süreçlerine nasıl dahil ettiğine ve bu STK'nın bu konuda ne düşündüğüne dair fikir edinmek için gerçekleştirdim.

İMM'nin iklim değişikliğini ele alma çabaları hakkında. Sivil toplum perspektifinin bir parçası olarak GTO'yu seçtim çünkü son zamanlarda İMM ile yakın bir şekilde çalıştıklarını ve İMM'nin sivil toplumla etkileşimi hakkında bir rapor yayınladıklarını öğrendim. Bu röportaj da Türkçe olarak yapıldı ve katılımcının izniyle kaydedildi. Bu röportajı elle yazdım.

5.2.2. Belgeler

Analizi daha gl kılmak için bazı belgeleri ek kaynak olarak kullanıyorum. C40 2020 Yıllık Raporu bana C40 ağının şehirleri etkilemek için kullandığı en son araçları sağladı. Türkiye Cumhuriyeti İklım Değişikliği Stratejisi 2010-2023 (2010) ve İklım Değişikliği ile Mücadele Sonuç Bildirgesi (Orijinal adı: İklım Değişikliği ile Mücadele Sonuç Bildirgesi) (2021), Türkiye'nin iklim değişikliği eyleminde nerede konumlandığını ve ulusal azaltım hedeflerinin neler olduğunu anlamama yardımcı oldu. Ayrıca, bu belgeler hükümetin iklim değişikliğini ele almak için yerel çabaları nasıl konumlandırđığını anlamak için de faydalıydı. Ayrıca, İBB'nin sorumlulukları, öncelikleri, güçlü ve zayıf yönleri hakkında bilgi sağlayan İBB'nin 2020-2024 Stratejik Planını da kullandım. Son olarak GTA'nın yayınladığı Sivil Toplumla şehri Yeşillendirmek: İBB – Yeşil şehir Uygulamaları erevesinde Sivil Toplum İlişkileri Değerlendirme Raporu (Orijinal adı: Sivil Toplum ile şehri Yeşil Yapmak: Yeşil şehir Uygulamaları erevesinde İBB-Sivil Toplum İlişkilerinin Değerlendirme Raporu) adlı raporu inceledim. Bu rapor İBB ile sivil toplum arasındaki ilişkiye dair önemli bilgiler içeriyordu.

5.3. Teorik erevenin Operasyonelleştirilmesi

3. bölümde ayrıntılı olarak tartıştığım gibi, bu tezde kullanılan teorik kavramlar çok seviyeli yönetişim ve MLG düzenlemelerinde gücün rolüdür. Bu bölümde, bu kavramların bu araştırmada işlevselleştirilmesini açıklıyorum.

MLG, iklim değişikliğinin kentteki yönetimi için karar alma süreçlerinde farklı yönetim düzeylerinin nasıl işlediğini açıklama amacına hizmet eder. Türkiye bağlamında MLG düzenlemesinde İMM'nin konumunu anlamak, bu tezin genel amacıdır. Bu nedenle, MLG bu özel yönetim yapısı için bir arka plan sağlar. Güç, bu yönetim düzenlemesinin parçası olan aktörler arasındaki ilişkiyi incelemek için kullandığım merkezi kavramdır. Güç kavramını kullanma kararı, incelemeye karar verdiğim vaka ile ilgilidir ve Marquardt'ın (2017) açıklaması, ampirik materyali analiz etmek için değerli araçlar sağlar. İlk olarak, vakaya aşına olduğum için, Türkiye bağlamında MLG düzenlemesinin yerel ve ulusal aktörler arasındaki bir güç mücadelesiyle karakterize edildiğini öngördüm. Bu nedenle, güce odaklanan bir analiz, seçilen vakayı daha iyi anlamak için yararlı olacaktır. İkinci olarak, 3.3 bölümünde açıkladığım gibi, Marquardt (2017), MLG'deki gücü analiz etmek için üç boyutlu bir yaklaşım önermektedir. Bu yaklaşıma göre, öncelikle MLG'de yer alan aktörler tanımlanmalı (yapısal boyut); ikinci olarak, bu aktörlerin kaynakları belirlenmeli (kaynak boyutu); üçüncü olarak, aktörlerin bu kaynakları kullanma kapasiteleri incelenmelidir (kapasite boyutu). Ampirik materyali analiz ederken bu yaklaşımı izliyorum. Kodlama sürecinde, kodlar MLG'deki gücü analiz etmek için bu üç boyutlu yaklaşıma uygun olarak belirlenir. Kodlama yönünü önümüzdeki bölümde daha ayrıntılı olarak ele alacağım. Analizde, IMM ile diğer aktörler arasındaki ilişki ikili olarak incelenir. Marquardt'ın yaklaşımı izlenerek, önce ilişkinin yapısı analiz edilir, ardından aktörlerin kaynakları belirlenir ve son olarak da bu aktörlerin kapasiteleri incelenir.

5.4. Veri Analizi

Topladığım verileri analiz etmek için nitel içerik analizi yöntemini kullanıyorum. Nitel veri analizi, çoğunlukla farklı veri toplama yöntemleriyle oluşturulmuş yapılandırılmamış metinsel materyali sistematik olarak analiz etmeyi amaçlar. Nitel içerik analizinin ilk adımı, özellikle yarı yapılandırılmış verilerle toplanan veriler için önemli olan verileri azaltmaktır.

Çünkü grŖŖme kayıtları çok büyük olabilir ve gereksiz metinler içerebilir. Bu adım, grŖŖme kayıtlarının en temel kısımlarını belirleyip çıkararak veri miktarını daha yönetilebilir bir düzeye indirmek anlamına gelir (Halperin & Heath, 2012).

İkinci adım materyali kodlamaktır. Kodlama, metnin belirli bölümlerini belirlemek ve bunlara tematik bir fikrin örnekleri olduklarını belirten etiketler uygulamak anlamına gelir (Halperin ve Heath, 2012). Kodlama, araŖtırmacının aynı temaya ait metinleri hızla toplamasına yardımcı olur ve bunlar birlikte incelenebilir (Halperin ve Heath, 2012). Kodlamaya yönelik iki yaklaŖım vardır: Biri a priori kodlara, diğeri ise yerleŖik kodlara dayanır. Bu araŖtırmada, kodların önceki bir araŖtırmaya veya teoriye dayandığı anlamına gelen a priori kodları kullanıyorum. Marquardt'ın (2017)  boyutlu g temelli yaklaŖımına dayanan üç grup kod oluŖturdum. Kullandığım kodlardan bazıları koordinasyon/iŖ birliğı, katılım, iletiŖim ve gündem belirlemedir. Çok fazla veriye sahip olmadığım ve materyal hakkında genel bir anlayıŖa sahip olduğum için materyali elle kodladım. Ayrıca metni gerçek anlamda okuyarak analiz ettim, bu da olası yorumlardan ziyade kelimelerin gerçek anlamlarıyla ilgilendiğim anlamına geliyor.

5.5. Sınırlamalar

BaŖlangıta, iklim eylem planının kamuoyuna duyurulmasının Haziran/Temmuz 2021 için planlanması nedeniyle yeni iklim eylem planını analize dahil edecektim. Ancak, bu yayının gecikmesi ve bu alıŖmanın zaman erevesi nedeniyle, yeni eylem planı olmadan devam etmeyi seçmek zorunda kaldım. Yeni iklim eylemini dahil etmek, karar alma sürecinin sonucunu sağlayarak analizi güçlendirecekti ve yeni hedefleri etkinleŖtirmenin olası zorlukları tartıŖılabilirdi. Ancak, bu tez, aktörlerin karar alma sürecinde nasıl etkileŖime girdiğini anlamayı amaçladığından, yeni iklim eylem planını dahil etmenin gerekli olduğunu dŖnmyorum.

Ayrıca, özellikle IMM'yi temsil eden kişilerle daha fazla görüşme yapmak istiyorum. Soruları veya soruların sırasını değiştirmek için bir pilot görüşme faydalı olabilirdi. Ancak, özellikle belediye başkanıyla yakın çalışan üst düzey bürokratlar olmak üzere IMM'den diğer kişilerle iletişime geçemedim. Ancak olası önyargıları sınırlamak için farklı aktörlerin farklı bakış açılarını dahil edebilir ve bu çalışmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak için analize belgeler ve ilgili literatür ekleyebilirdim.

5.6. Etik Hususlar

Daha önce belirttiğim gibi, katılımcıların katılımları için bilgilendirilmiş onay vermelerini sağlamak amacıyla, görüşme katılımcılarına bu çalışmanın doğası hakkında ayrıntılı bilgi verdim. Ayrıca araştırma için elzem olduğu için kuruluşlarını ifşa etme iznini de istedim ve hepsi kabul etti. Katılımcıların kayıt alma kararlarına, benim için uygun olmasa bile saygı göstermek zorundaydım. Kayıtları güvenli bir şekilde sakladığımı temin ederim.

Bir diğer etik değerlendirme de benim konumlanmamla ilgili. İstanbul'da doğdum ve uzun süre orada yaşadım. Son belediye seçimlerinde oy kullandım ve İmamoğlu'nu destekledim. Ancak bu çalışmada yeni yönetimi övüp eskisini eleştirmek gibi bir niyetim yok. Merkezi hükümeti de eleştirmek gibi bir amacım yok. Bu çalışma eleştirel bir bakış açısıyla yazılmadı. Amacım, İstanbul'un iklim yönetişimi sürecini, mevcut siyasi durum ve ilişkisel yönü göz önünde bulundurarak incelemek. Bu nedenle, bu çalışmayı yürütürken olabildiğince tarafsız kalmaya çalıştım. İstanbul'u önemsiyorum ve bu çalışmanın iklim değişikliği yönetişimiyle ilgili bazı sorunların çözülmesine yardımcı olmasını umuyorum.

6. Vaka ve Tartışma

Bu bölümde, araştırmanın bulguları teorik çerçeveye ilişkili olarak tartışılacak ve analiz edilecektir. İlk olarak, bulgular ikili ilişkilerde, IMM'nin çok seviyeli yönetim sürecine dahil olan diğer aktörlerle ilişkisine odaklanarak sunulmaktadır. IMM ile C40 arasındaki ilişkiyi açıklayarak başlıyorum. Ardından IMM'nin merkezi hükümetle ilişkisine geçiyorum. Ayrıca, sivil toplumun IMM'nin politika yapma sürecine katılımını anlatıyorum. Ayrıca, IMM'nin iç dinamiklerini analiz ediyorum. Son olarak, daha büyük resme geri dönüyorum ve bu çok seviyeli yönetim düzenlemesi hakkında bir bütün olarak açıklamalarda bulunuyorum.

6.1. IMM ve C40

Aşağıdaki ifade C40'ın misyonunu kendi sözcükleriyle tanımlıyor: "C40'ın misyonu, üye şehirlerimizin toplu karbon emisyonlarını on yıl içinde yarıya indirmek, dayanıklılığı ve eşitliği artırmak ve herkesin her yerde gelişmesi için koşullar yaratmaktır." (C40 Yıllık Raporu 2020, 2021). Bu misyon, küresel ısınmayı 2°C'nin altında, tercihen 1,5°C'de tutma hedefiyle uyumludur. C40'ın gücü, bu misyonu yerine getirme kapasitesiyle ilgilidir. Son Tarih 2020 taahhüdü C40'ın misyonunu somutlaştırıyor ve şehirlerin 2050 yılına kadar karbon nötr olması için bir hedef belirliyor. C40, tüm üye şehirlerin buna bağlı kalmasını zorunlu hale getirdi. İstanbul, C40'ın üye şehri olarak bu misyona tabidir. Başkan İmamoğlu, 2019 yılında Kopenhag'da düzenlenen C40 Dünya Belediye Başkanı Zirvesi'ne katıldığında Son Tarih 2020 taahhüdünü imzaladı. C40, İBB'nin bu hedefe katkı sağlaması için rehberlik ediyor çünkü bu anlaşmaya taahhüt vermek, İBB'nin hedeflere ulaşmak için çok çalışması gerektiği anlamına geliyor.

"Bu önemli taahhüdü taahhüt ederek, İstanbul Belediye Başkanı ve şehri, iklim eylem planını ve politikalarını güncellemek için çalışmayı kabul etti ve bu, şehrin iklim değişikliğiyle mücadele için yaptığı her şeyi değerlendirmek ve politikaları ve planları güncellemek anlamına geliyor."

“Küresel ısınmayı 1,5 derecenin altında tutmak için Paris Anlaşması'nın iddialı hedeflerini ölçüyor.”(C40 Davalısı, 2021, 30 Mart)

İMM'nin son stratejik vizyonu 'adil, yeşil ve yaratıcı şehir, mutlu İstanbul'dur ve bunun C40'ın misyonu ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Çevresel duyarlılık, İMM'nin son yönetiminin temel değerlerinden biridir. Bu değer, İMM'nin 2015-2019 için önceki stratejik planında mevcut değildi ve iklim değişikliği önceliklerden biri gibi görünmüyordu çünkü karbon emisyonu azaltımından bile bahsedilmiyordu. İMM'den yanıtlayan kişi şunları söylüyor:

“Başkan İmamoğlu'nun göreve gelmesiyle birlikte İBB'nin 'adil, yeşil ve yaratıcı şehir, mutlu İstanbul' vizyonu ile ortak bir bakış açısı yakaladık.(C40 ile)ve bu da işin hızlanmasına neden oldu(iklim eylemiyle ilgili çalışmalar)” (2021, 12 Nisan)

C40'tan gelen yanıtlayan, yönetimdeki değişikliğin C40 ile İMM arasındaki ilişkiyi olumlu yönde etkilediğini kabul ediyor.

“Başkan İmamoğlu'nun liderliğindeki bu yeni yönetimle birlikte C40 bir kuruluş olarak İstanbul'la daha fazla ve daha iyi ilişki kurabildi.”(C40 Davalısı, 2021, 30 Mart)

C40 üyeliği gönüllülük esasına dayanır, ancak literatür incelemesinde tartıştığım gibi, bir TMN üyesi olmanın birden fazla faydası vardır. Ancak, şehirlerin uyması gereken belirli üyelik gereksinimleri vardır; aksi takdirde ağdan ayrılabilirler. Bu gereksinimler, C40'ın hedeflerine ulaşmak için kullandığı kaynaklardan biridir. Önceki katılım standartları, sera gazı emisyonlarını azaltmak için bir hedef belirlemeyi, bir iklim eylem planı geliştirmeyi ve en iyi uygulama örneklerini C40 ağı aracılığıyla diğer şehirlerle aktif olarak paylaşmayı içeriyordu (C40 Katılım Standartları, 2018). C40'tan gelen katılımcı, İstanbul'un asgari katılım standartlarını karşılamada hiçbir zaman sorun yaşamadığını söyledi. Ancak, C40'ın 1 Ocak 2021'de yürürlüğe giren 'Liderlik Standartları' adı verilen yeni üyelik gereksinimleri, önceki katılım standartlarından çok daha katıdır.

Liderlik Standartları'nın beş yönü vardır (C40 Yıllık Raporu 2020, 2021). Birincisi, üye şehirlerin Son Tarih 2020 taahhüdü ve Paris Anlaşması hedefleriyle uyumlu bir iklim eylem planına sahip olması gerekir. İkincisi, şehirlerin taahhütlerini yerine getirmeye başlaması gerekir. C40'tan yanıtlayan kişi, bu taahhütlerin yerine getirilmesini 2024'te takip etmeye başlayacaklarını söyledi. Üçüncüsü, şehirler iklim değişikliğini ele almak ve kapsayıcı iklim değişikliği hedeflerini şehir karar alma süreçlerine dahil etmek için gerekli tüm finansal, düzenleyici ve diğer araçları kullanmalıdır. Bu, iklim değişikliği hedeflerinin yalnızca çevre departmanlarının hedefleri değil, aynı zamanda tüm yönetimin hedefleri olduğunu göstermektedir. Dördüncüsü, şehirler, şehir yönetimlerinin doğrudan kontrolü dışındaki emisyonları ele almak için stratejiler geliştirmelidir. Bu, şehirlerin STK'lar, gençler ve işletmeler gibi farklı paydaşlarla iletişim kurması gerektiği anlamına gelir. Beşincisi, belediye başkanları ve şehirler, diğer aktörleri harekete geçmeye teşvik etmek için ulusal ve küresel liderlik göstermelidir. Özetlemek gerekirse, C40 Liderlik Standartlarının beş yönü şunlardır: planlama, teslim etme, yaygınlaştırma, yenilik yapma ve liderlik etme. Şehirler bu standartların kendileri için çok iddialı olduğunu düşünürlerse ağıdan ayrılmayı seçebildikleri için yumuşak güç kaynakları gibi görünüyorlar. Yine de, IMM, Deadline 2020 taahhüdünün iddialı hedefine tek başlarına ulaşamayacaklarının farkında. IMM'den yanıtlayan, İstanbul'un mevcut iklim eylem planının C40'ın yardımı olmadan yazıldığını ve daha önce de belirttiğim gibi, 2050 yılına kadar yalnızca %36 emisyon azaltımı hedeflediğini söyledi. Bu, ulusal taahhütten hala daha iddialı, ancak Paris Anlaşması hedefleriyle uyumlu değil.

IMM'nin C40 ağı tarafından belirlenen gündemi takip ettiği açıktır. Liderlik Standartlarının planlama yönü olan Son Tarih 2020 taahhüdüyle uyumlu hale getirmek için C40 ile iklim eylem planını revize ediyorlar. Teslimat yönünü değerlendirmek için henüz çok erken; ancak, ana akımlaştırma halihazırda devam ediyor. C40 ayrıca tüm departmanların iklim eylem planını teslim etme sorumluluklarının farkında olmaları için IMM'yi destekliyor.

“İklim eylem planına olan ihtiyaç konusunda farkındalık yaratmak için her departmanın ilgili genel müdürlerini davet ettik.

ve ayrıca sadece Çevre Bakanlığı'nın değil, aynı zamanda bu genel müdürlerin her biriyle, küresel ısınmayı 1,5 derecenin altında tutma gibi iddialı bir hedefe ulaşmada bakanlıklarının ne düzeyde katkıda bulunabileceği konusunda açık bir görüşme başlatmanın da kendi sorumlulukları olduğu konusunda. (C40 Davalısı, 2021, 30 Mart)

İBB'den gelen yanıtta, İBB'deki her birimin, farklı birimler arasında sağlıklı koordinasyonu sağlamak ve iklim eylemlerini takip etmek amacıyla iklimden sorumlu personel belirlediğini bildirmesiyle birlikte ana akımlaştırma için somut adımlar atıldığını görebiliyoruz.

Yenilik yönü açısından, bunu önümüzdeki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alsam da, bunun da geliştiğini söylemek mümkün. Son olarak, liderlik yönü için, Belediye Başkanı İmamoğlu, 2019 Kopenhag'daki C40 Dünya Belediye Başkanı Zirvesi'ne bizzat katıldı ve burada Son Tarih 2020 taahhüdünü imzaladı. Dahası, C40'tan Davalı, hazır olduğunda yeni iklim eylem planını Belediye Başkanı İmamoğlu'nun kendisinin duyurmasını bekliyor. Bu beklenti, Belediye Başkanı İmamoğlu'nun yeni iklim eylem planını daha yüksek bir hırs seviyesiyle sunarak hem Türkiye'deki hem de dünyadaki diğer şehirlere ilham verebileceği için liderlik yönüyle de uyumludur.

C40'ın bir diğer önemli kaynağı da şehirlerin bir araya gelip ittifaklar kurması için alan sağlamaktır. IMM bu kaynaktan faydalandı ve Belediye Başkanı İmamoğlu, Kopenhag 2019'daki C40 Dünya Belediye Başkanı Zirvesi'ne katıldığında, kendisi ve Milano Belediye Başkanı Sala, hareketlilik, göç ve belediye kurumları arasındaki iş birliğinden oluşan bir iyi niyet protokolü imzaladılar. Dahası, IMM'den gelen yanıtlayan kişi bana, Milano Belediyesi'nin talebi üzerine iki belediyenin atık yönetimi konusunda iş birliğine başladığını söyledi.

"Şu anda İstanbul, Milano şehriyle de görüşmelerde bulunuyor ve aralarında harika bir ilişki var. Hem Belediye Başkanı Sala hem de Belediye Başkanı İmamoğlu, yemek,

atık vb. Dolayısıyla şehirlerden biri veya ikisi ilgi gösterdiğinde, C40 bu teması da kolaylaştırıyor. (C40 Davası, 2021, 30 Mart)

C40 ile İMM arasındaki ilişkide, bu aktörlerin gücü birbirine bağlıdır. Gördüğümüz gibi, C40 misyonunu başarabilmiştir çünkü İMM'nin mevcut yönetimi İstanbul için benzer bir vizyona sahiptir. Bu, bu yönetim düzenlemesinin yapısı olarak kabul edilebilir. C40, üye şehirlerinin hedeflerini takip etmesini sağlamak için üyelik gerekliliklerini ve şehirden şehre öğrenmeyi kaynak olarak kullanır. Dahası, C40, İMM'nin C40 tarafından belirlenen gündemi yürütme yolunda ona yardımcı olacak personel, bilgi ve deneyime sahip olduğu için bu kaynakları etkili bir şekilde kullanma kapasitesine sahiptir. C40'ın, doğası gereği güçlü bir organizasyon olduğu için değil, İMM ile ilişkisinde güçlü olduğunu iddia ediyorum. Güçlüdürler çünkü İMM onlara bir alan açar. Ve tam tersi, İMM, iklim değişikliği hedefleri açısından daha iddialı hale geldi ve C40 tarafından belirlenen gündem nedeniyle Türkiye'de öncü bir şehir haline geldi. Önceki yönetimin belirlediği önceki iklim değişikliği hedefleri, ulusal hırs düzeyi ve Türkiye'deki diğer şehirlerin durumu göz önüne alındığında, C40 bir iklim değişikliği gündemi belirlememiş olsaydı, İMM'nin Deadline 2020 taahhüdüyle şu anda sahip olduğu hırs düzeyine sahip olmayabilirdi. Bu nedenle, C40 ile İMM arasındaki yönetim düzenlemesinin şu anda çok iyi işlediğini ileri sürerim. Ancak, bu ilişkiyi daha iyi anlamak için yeni iklim eylem planının uygulama aşamasını incelemek çok önemlidir.

6.2. İBB ve Merkezi Hükümet

İBB'nin yetki alanı 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile belirlenmiştir. Yazar ve York (2021), bunların hepsinde iklim değişikliği tanınmadığını ve bunun belediyelerin iklim değişikliği eylemi için belediye meclisinden ve ulusal hükümetten bütçe talep etmesi önünde bir engel teşkil ettiğini belirtmektedir.

“Maalesef finansman sorunu, bizim ve diğer yerel yönetimlerin acil önlem almasını engelleyen en önemli faktördür. (iklim değişikliğine karşı)” (İMM Davalı, 2021, 12 Nisan)

Ayrıca, İBB, 3194 sayılı İmar Planlama ve Denetim Kanunu, 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu ve Binalarda Enerji Verimliliği Yönetmeliği'ni uygulamaktan sorumludur. Sadece enerji yasaları, kentsel alanlarda iklim değişikliğinin azaltılmasını doğrudan etkiler (Yazar & York, 2021). Dolayısıyla, tabi oldukları mevcut yasalar iklim değişikliğini ele almada başarısız olduğundan, İBB'nin somut iklim eylemi uygulaması önünde ciddi engeller bulunmaktadır.

“Sera gazı emisyonları incelendiğinde İBB'nin yetki alanındaki sektör ve eylemlerin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir... İBB'nin yetki alanının dışında kalan azaltım ve uyum eylemlerinde diğer kurumlarla işbirliği yapması gerekmektedir ve hedeflenmektedir.” (İMM Davalı, 2021, 12 Nisan)

İMM'den yanıtlayanın bu ifadesinden görüldüğü üzere, daha iddialı eylem planının uygulanması büyük ölçüde finansman ve İMM'nin yetki alanının ötesindeki konularda ulusal hükümet ve bakanlıklarla işbirliğine bağlıdır. Ancak, mevcut siyasi koşullar göz önüne alındığında, bu bir zorluk olabilir.

Ayrıca, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayınlanan Türkiye'nin İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2023 belgesinde belediyelere pek fazla atıf yapılmamaktadır. Yerel yönetimlere iki doğrudan atıf vardır: biri atık yönetimiyle ilgilidir ve diğeri yerel yönetimlerde iklim değişikliği konusunda farkındalık yaratmaktır. Ayrıca belediyelere ulaşım ile ilgili dolaylı bir atıf da vardır. Bu belgede, yerel yönetimlerin kapasitelerinin artırılmasının iklim değişikliği stratejilerinden biri olmadığı görülmektedir. Yerel yönetimlere mevcut yetki alanları içinde görev atfedilmektedir.

"Bence iyi bir takip(İBB'nin yeni iklim eylem planının uygulanması için) "Türkiye hükümetine bu iklim eylem planı hakkında farkındalığı artırmak ve onlara da üzerlerine düşeni yapmaları gerektiği mesajını vermek için savunuculuk yapabiliriz."(C40 Davalısı, 2021, 30 Mart)

C40'tan yanıtlayanın bu açıklamasının ardından, ulusal hükümetleri ve bakanlıkları iklim değişikliği eylemini ilgili sektörler için yasalara entegre etmeye ikna etmeye çalışmak gerekir. Bu, belediyelerin iklim değişikliği politikalarını uygulama yeteneğini artıracak ve ulusal hükümetler ulusal iklim değişikliği hedeflerine ulaşmaya daha da yaklaşacaktır. Bu, ulusal hükümetlerin tüm inisiyatifi yerel hükümetlere bırakması gerektiği anlamına gelmez. Bununla birlikte, güçlü ulusal iklim eylemi hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak için somut bir yol haritasının yanı sıra, yerel kapasiteyi artırmanın iklim değişikliğiyle mücadelede etkili bir yol olabileceği anlamına gelir.

Nisan 2020'de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, tüm belediyelerin (il ve ilçe belediyeleri) bir iklim değişikliği daire başkanlığı bulundurmasını zorunlu hale getirdi. Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'a göre, bu karar belediyelerde iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerini hızlandırmayı amaçlıyor (Turapoğlu, 2020). Dahası, belediyelere yeni bir kurumsallaşma yoluyla ulusal ve küresel sorumlulukları yeniden yorumlama sorumluluğu yüklüyor. Merkezi hükümetin iklim eyleminde yerel yönetimlere daha fazla sorumluluk verme yolunda olduğu anlaşılıyor, ancak belediyelerin iklim değişikliği daire başkanlıklarından ne bekledikleri konusunda bir netlik yok. Şubat 2021'de sunulan İklim Değişikliği ile Mücadele Sonuç Bildirgesi'nde de bölgesel iklim eylem planlarına bir atıf var. Sadece bu bölgesel planların ülkeyi iklim değişikliğine karşı dayanıklı hale getireceği söyleniyor; ancak bunun nasıl olacağına dair herhangi bir ayrıntı verilmiyor. Ulusal bir iklim değişikliği azaltma hedefinin olmaması ve yerel yönetimlerin ihtiyaç duyduğu araçların ele alınmaması

İklim değışikliğıyle mücadelede kullanılabilecek önlemler, ulusal hükümetin sorumluluğı yerel yönetimlere yükleyerek sorumluluktan kaçtığını gösteriyor.

“Son yıllarda Türkiye güçlü bir ulusal siyasi iradeye sahip olmaktan kaçındı.((iklim eylemi açısından)ve Türkiye’de bunun yerel halkın meselesi olduğu ve yerel halk bunu yeteri kadar yaparsa Türkiye’nin de uluslararası anlaşmalar açısından sorumluluğunu yeteri kadar yerine getireceğı algısı oluşmaya başladı.”(GTA’dan Davalı, 2021, 21 Nisan)

Belki de 2022 yılının son çeyreğinde yayınlanması planlanan yeni ulusal iklim değışikliğı stratejisi 2050 ve ulusal iklim eylem planında (2023-2030) ulusal hükümet ve belediyeler için daha somut bir yol haritası göreceğiz (Bodur, 2021).

C40 katılımcısı, iklim eylemi için ulusal, ulusüstü ve hatta küresel hedeflere sahip olmanın önemine şu ifadelerle dikkat çekiyor:

“Avrupa Birliğı sınırlarında, Avrupa kurumlarının AB Yeşil Mutabakatı aracılığıyla iklim nötrlüğü hedefini tüm Avrupa Birliğı için bir bütün olarak benimsemiş olmasının avantajına sahip olduğumuzu düşünüyorum ve bu iyi bir haber çünkü AB Yeşil Mutabakatı ve iddialı hedeflerinin komşu ülkeleri ve komşu ülke olarak Türkiye’yi etkileyebileceğinden eminim.”
(C40 Davalısı, 2021, 30 Mart)

AB Yeşil Mutabakatı’nın Türkiye’yi şimdiden etkilediğini görebiliyoruz. Temmuz 2021’de Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, AB Yeşil Mutabakatı ile uyumlu ticaret faaliyetleri düzenlemek amacıyla Yeşil Mutabakatı Eylem Planı’nı yayınladı. Bu gelişme, Türkiye’nin gelecekte kapsayıcı bir iklim değışikliğı eylem planı ve iddialı azaltma hedeflerine sahip olma sorumluluğunu yerine getireceğine dair umudu yeşertiyor.

İMM ile ulusal hükümet arasındaki ilişkinin yapısı bir güç mücadelesiyle karakterize edilir. Ulusal hükümet, ilgili yasalar olan düzenleyici kaynakları kendi elinde tutmak ister, ancak bunu sorunlu görür.

İMM, iklim değışikliği eylem planında belirlenen hedeflere ulaşmalarını engelleyebileceği için. Ulusal yasalar ve düzenlemeler ve somut ulusal iklim değışikliği hedeflerinin olmaması, İMM'nin kaynaklarını ve hedeflerine ulaşma kapasitesini sınırlandırıyor. Ancak, İstanbul'un yeni iklim değışikliği eylem planı, İstanbul'un ulusal hükümetin kararlarını etkilemesi için bir fırsat olabilir. İklim değışikliğinin azaltılması ve adaptasyonu açısından İstanbul'da harika bir şey başarma olasılığı, İMM için Türkiye'deki kararları etkilemek için önemli bir kaynak olabilir.

Öte yandan, Türkiye'nin siyasi kültürü, İmamoğlu yönetiminin hem İBB içinde belediye meclisine hem de dışarıda ulusal hükümete pozisyonlarını iletmesini zorlaştırıyor. Özetle, İBB amaçlarını yerine getirmek için gerekli düzenleyici ve finansal kaynaklara erişmekte zorluk çekiyor ve bu da iklim yönetimindeki güçlerini sınırılıyor. Devlet, iklim değışikliğini yeterince ele almak için düzenleyici kaynaklara sahip; ancak, küresel iklim finansmanına erişim sağlamak için uluslararası iklim rejimine baskı yapmak için bunları tam kapasiteyle kullanmıyor. Ulusal hükümetin bu stratejisi, İBB'nin ihtiyaç duyduğu kaynaklara erişmesini de etkiliyor.

6.3. İBB ve Sivil Toplum

Yeşil Düşünce Derneği, 'Umut Yeri Olarak Şehirler' projesi için İBB ile yakın bir şekilde çalıştı. Bu proje 2019'da başlatıldı ve farklı Avrupa şehirlerindeki iyi uygulamalara ve politikalara odaklanıyor ve şehirler arasında güçlü bir iş birliği oluşturmak için deneyimleri ve ihtiyaçları toplamayı amaçlıyor.¹Bu proje kapsamında GTA, yeşil ve sürdürülebilir kentsel politika yapımı için katılımcı uygulamalar yaratmayı amaçlayan, İBB'nin farklı departmanlarından ve diğer kentsel aktörlerden temsilcilerle iki çalıştay düzenledi. Odak noktası, İBB ile diğer kentsel aktörler arasındaki ortaklığın üç yönünü iyileştirmektir: katılım, izleme ve bilgiye erişim. Sonuçları yayınladılar

---

¹<https://yesildusunce.org/proje/umudun-yeri-yesil-sehirler/>

bu atölyeler. GTA'dan gelen yanıtlayan, İMM ile bu etkileşimin bu projenin orijinal planında olmadığını, ancak İmamoğlu yönetiminin iktidara gelmesinden sonra İMM ile ortaklık yapmaya karar verdiklerini söyledi.

“İMM ile ortaklık kurmaya karar verdik çünkü, öncelikle İmamoğlu yönetiminin söylemleri nedeniyle İstanbul'da iyi yeşil şehir uygulamalarına sahip olma potansiyeli gördük. İkinci olarak, Atina şehri, kapasite oluşturma, farkındalık yaratma ve sıcak hava dalgalarıyla mücadele için politika oluşturma açısından kentsel aktörlerle iş birliğinin iyi bir örneğiydi. Ayrıca Atina, şehir yapısı ve coğrafi konum açısından İstanbul ile benzerlikler taşıyor.”(GTA'dan Davalı, 2021, 21 Nisan)

Bu, IMM'deki yönetim değişikliğinin onları yalnızca C40'a ve sivil topluma yakınlaştırmadığını gösteriyor. Farklı ilgili aktörlerle artan etkileşim, öğrenme gibi fırsatlar yaratıyor. IMM, Atina'nın sıcak hava dalgaları konusundaki deneyimlerinden ders çıkararak kapasitelerini artırabilir.

“Biz İstanbul'da uzun süredir var olan bir STK'yız. İBB'nin önceki yönetimiyle, onlarla yakın temas kurabileceğimiz bir alan yoktu. Yeni yönetim, yerelin yönetiminde herhangi bir siyasi ideolojiye bakılmaksızın sivil toplumla çalışma konusunda gösterdikleri inisiyatifle bu alanı açtı. Bu, İBB ile çalışmaya karar vermemizin bir diğer nedeniydi.”(GTA'dan Davalı, 2021, 21 Nisan)

Mümkün olduğunca çok sayıda şehir aktörüyle etkileşim kurmak, yeni bakış açıları kazanmak ve daha fazla öğrenme olanağı sağlamak için hayati öneme sahiptir. Yazar & York'a (2021) göre, özellikle 2013'teki Gezi Parkı protestolarından sonra, önemli şehir aktörleri gibi

---

²Bu protesto, 1940'ta kaldırılan Osmanlı döneminden kalma bir askeri kışlayı yeniden inşa etmek için Taksim/İstanbul'daki Gezi Parkı'nın keyfi bir şekilde kaldırılması kararına karşı 28 Mayıs 2013'te başladı. Polis orantısız güç kullandığında protesto hızla tırmandı. Polis vahşeti protestoları tüm Türkiye'ye yayıldı ve insanlar basın, ifade ve toplanma özgürlüğü ve laiklik gibi çok çeşitli endişeler için protesto düzenledi.

mesleki sendikalar ve sivil toplum örgütleri, bu örgütler arasındaki bilgi alışverişini engelleyen kentsel iklim yönetiminden dışlandı. GTA, Avrupa Parlamentosu tarafından finanse edilen ancak Avrupa Yeşil Partileri ile bağlantılı olan Green European Foundation ile ortaklık kuruyor. Yani GTA, İmamoğlu yönetimi iktidara gelene kadar bu süreçte dışlanmalarına neden olan siyasi bir temele sahip.

İMM ile sivil toplum arasındaki ilişkinin bu olumlu yönlerinin yanı sıra GTA, İMM ve diğer sivil toplum örgütleriyle düzenlediği çalıştaylar sonrasında bazı zorlukları ve engelleri tespit etmiş ve bunları bir raporda yayınlamıştır. Bu rapora göre, sorunlardan biri koordinasyon zorluğudur (Uncu, 2021). İMM ile sivil toplum arasındaki ilişkinin çalıştaylar aracılığıyla ele alındığını, bazen aynı konuların farklı çalıştaylarda ele alındığını, çünkü çalıştayların düzenlenmesi sırasında konuların kesiştiğinin dikkate alınmadığını belirtmektedirler. Bir diğer sorun ise çalıştaylarda alınan kararların takibidir. Bu sorun da verilerin şeffaflığıyla ilgilidir; ancak İMM'nin yakın zamanda çevrimiçi bir veri portalı açtığını belirtmektedirler. Kapsamlılık da raporda belirtilen bir diğer konudur, bu iki anlama gelmektedir. Birincisi, tüm ilgili STK'ları davet etme açısından kapsamlılık ve ikincisi, tartışılan konunun farklı boyutları açısından kapsamlılık. Dahası, son olarak, İMM'nin iç örgütlenmesinin sivil toplum için bazı sorunlara yol açtığını belirtmektedirler. Bu sorunun İBB birimleri arasında ya da İBB ile ilçe belediyeleri arasında iletişim eksikliğinden kaynaklandığı iddia ediliyor.

GTA'nın İBB kararlarını etkilemeye çalışması, politika yapımına dolaylı bir şekilde dahil olma yoludur çünkü ne GTA ne de diğer sivil toplum örgütlerinin belediye meclisinde resmi koltukları yoktur. Daha önce de belirttiğim gibi, atölyeler aracılığıyla veya İmamoğlu yönetimi tarafından ilk kez hayata geçirilen İstanbul Kent Konseyi'nin (ICC) bir parçası olarak kararları etkilemeye veya bir konuyu İBB gündemine sokmaya çalışırlar, ancak bu, 1995 tarihli Belediye Kanunu'na dahil edilmiştir.

Belediyeler. ICC, kentsel aktörlerin kentsel sorunları tartışmaları ve karar vericilere yönelik politika önerileri geliştirmeleri için bir platformdur.

"Belediyeleri ve yerel yönetimleri iklim değişikliği konusunda harekete geçmeye motive etmeyi önemsiyoruz... Türkiye sıcak hava dalgaları açısından yüksek risk altında olduğundan çalışmalarımızı bu konuya yoğunlaştırdık."(GTA'dan Davalı, 2021, 21 Nisan)

GTA'dan davalının şu ifadesi, sıcak hava dalgaları konusunun İBB gündemine geldiğini ancak acil bir konu olması nedeniyle henüz harekete geçilmediğini gösteriyor:

"Sıcak hava dalgaları konusu, parçası olduğumuz İstanbul Kent Konseyi İklim Krizi Çalışma Grubu'nun sıcak hava dalgaları hakkında bir rapor yayınlamasına ve bu konunun aciliyetini başkan yardımcılığına sunmasına kadar İBB'nin gündeminde değildi. Bunun üzerine, politika önerileri içeren bir rapor yayınladık. Ancak, oradakiler((web seminerinde)³
"Asıl karar vericiler onlar değil; bu politikaları uygulayacak ve izleyecek olanlar onlardır."(GTA'dan Davalı, 2021, 21 Nisan)

Yine bu ilişkide ilişkisel güç dinamiklerini görebiliyoruz. Sivil toplum örgütlerinin kaynaklarını kullanma kapasiteleri İBB'ye bağlıdır. İmamoğlu yönetiminin açıklığıyla sivil toplum örgütlerinin kapasitesinin arttığı gözlemlenmektedir çünkü kaynaklarını daha etkili bir şekilde kullanabilmektedirler. Yine de koordinasyon eksikliği, iletişim ve bilgiye erişim eksikliği gibi kaynaklarını tamamen kullanmalarını engelleyen faktörler bulunmaktadır. Dahası, İBB sivil toplum örgütleriyle daha iyi iş birliği yaparak kapasitelerini artırabilir çünkü bu iş birliği öğrenme ve deneyim paylaşımı yoluyla kaynakların etkili kullanımını artırır. Sivil toplum katılımı

---

³GTA, esas olarak belediyelere sıcak hava dalgaları raporunu sunmak için halka açık bir web semineri düzenledi. Web seminerini gözlemlemek için katıldım ve belediyelerden katılımcıların belirli departmanların çalışanları olduğunu fark ettim.

Ayrıca İBB'nin aldığı kararları meşrulaştırması ve belki de ulusal hükümete baskı yapması açısından da faydalı olabilir.

6.4. IMM İçindeki Dinamikler

Sivil toplumla ilgili olarak IMM içindeki departmanlar arasında koordinasyon eksikliği olduğunu daha önce belirtmiştim. Ancak bu sorun, IMM'nin politika yapma sürecini de farklı şekillerde etkiliyor. Özellikle, bir sorun birden fazla departmanı ilgilendirdiğinde ve acil eylem gerektiğinde IMM'yi felç ediyor. Örneğin, sıcak hava dalgaları sorunu acil uyum stratejilerine ihtiyaç duyuyor ancak bu stratejileri uygulamaktan birden fazla departman sorumlu. Departmanlar arasındaki bu koordinasyon eksikliği, eylem eksikliğine yol açıyor.

Eylem varsa bile, asıl mesele bu eylemlerin İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı'nda nerede konumlandırılacağıdır.

“Öte yandan daha acil konulara yönelik harekete geçilmesi gerekiyor. Ulaştırma Müdürlüğü ve Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün bu konularda etkili uygulamaları var ancak bu uygulamaların iklim değişikliği eylem planında nerede yer alacağına dair bir haritalama yok.”(GTA'dan Davalı, 2021, 21 Nisan)

Çevre Koruma Müdürlüğü, İstanbul'un iklim değişikliği eylem planını uygulamada her departmanın rolünü ayrıntılı bir şekilde haritalandırmalı ve departmanlar arasında iş birliğini güvence altına almak için yenilikçi yollar bulmalıdır. GTA'dan yanıtlayan kişiye göre, bu şu anda bir sorundur:

“Gözlemlerimizle Çevre Koruma Müdürlüğü'nün iklim eylem planından sorumlu ana birim olduğunu, ancak diğer ilgili birimlerle iş birliği ve iletişimin çok zayıf olduğunu fark ettik. Bu, yalnızca İBB için değil, aynı zamanda genel olarak Türkiye için de politika yapım süreçlerindeki en büyük sorunlardan biridir.”(GTA'dan Davalı, 2021, 21 Nisan)

Bu çalışmaya başladığımda endişelerimden biri de birimlerin şehrin yönetiminde ne kadar söz sahibi olduğuydu. Çünkü belediyelerin yönetimi seçimler yoluyla değişime tabidir ve farklı yönetimlerin farklı öncelikleri olabilir. Bu da bir yönetim değişikliğinden sonra bazı işlerin askıya alınması tehlikesini doğurur. Bu sorunun cevabı da ilişkiseldir. Belediyenin karar vericileri belediye başkanı ve belediye meclisidir. Ancak İBB'den gelen yanıtlayan kişi, İmamoğlu yönetiminin şu anda Çevre Koruma Müdürlüğü'nden gelen önerileri çok desteklediğini söyledi. Bu, İBB birimlerinin özellikle iklim değişikliği eylem planının uygulanması için çabalarının sürekliliğini sağlamak amacıyla çalışmalarını her yeni yönetimle etkili bir şekilde iletmeleri gerektiğini gösteriyor, çünkü tam olarak gerçekleşmesi uzun zaman alıyor. Özetle, bu bölüm, İBB birimleri arasındaki koordinasyonu ve birimler ile yönetim arasındaki etkili iletişimi iyileştirmek, İBB'nin etkili iklim eylemi uygulama kapasitesini artırabilir.

6.5. İstanbul'da İklim Değişikliğinin Çok Düzeyli Yönetimi

Küresel düzeyde yönetim yapısını haritalandırdığımda, UNFCCC tarafından yönetilen ve C40 ve ulusal hükümet aracılığıyla İstanbul'un yönetimini etkileyen uluslararası iklim rejimini görüyorum. UNFCCC, İstanbul'daki iklim değişikliği yönetimine doğrudan dahil olmasa da, C40 UNFCCC tarafından belirlenen hedefi takip ettiğinden, IMM de C40 üyesi olarak bu hedeflere tabidir. Dahası, UNFCCC de Türk hükümetiyle müzakere ederek bu yönetim düzenlemesini etkiler. Daha önce de belirttiğim gibi, Türkiye'nin UNFCCC tarafından belirlenen hedefleri kabul etme konusundaki isteksizliği, onları ulusal iklim değişikliği hedefleri belirlemekten alıkoyuyor ve bu da IMM'nin iklim eylemini engelliyor. C40 da küresel düzeyde faaliyet gösteriyor, ancak uluslardan ziyade şehirlerle ilgili.

Ulusal düzeyde, önde gelen aktör, yasalar ve yönetmelikler aracılığıyla İstanbul'un iklim yönetimini doğrudan etkileyen Türk hükümetidir. Daha önce de belirtildiği gibi, İBB merkezi hükümet tarafından yapılan yasalara ve yönetmeliklere tabidir.

hükümet ve sınırlı bağımsızlığa sahiptir. Ve Türkiye üniter bir devlet olduğundan, merkezi hükümet bu yönetim düzenlemesinde önemli bir rol oynar. Ayrıca, yerel düzeyde, İBB ve sivil toplumu görüyoruz. Türkiye üniter, oldukça merkezi bir devlet olmasına rağmen, İBB hala bu yönetim yapısındaki konumunu müzakere etmek için bazı kaynaklara sahiptir. Dahası, İBB'yi seçilmiş karar vericiler (belediye başkanı ve belediye meclisi) ve şehir bürokratları (departmanlar ve müdürlükler) olarak ayırabiliriz, çünkü şehir bürokratları seçilmiş karar vericileri etkileme yeteneğine sahiptir.

Bu aktörlerin kaynaklarının haritalanması açısından, sert güç kaynakları olarak kabul edilebilecek anayasal ve düzenleyici kaynakların çoğu Türk hükümetine aittir. İBB'nin yetki alanı doğrudan yasalara tabidir ve bu yasalarda iklim değişikliğinin tanınmaması, İBB'nin hem bağımsız kararlar alması hem de iklim eylem planını hayata geçirmek için gerekli finansal kaynaklara erişmesi açısından eylemlerini engellemektedir. Ancak İBB'nin başka yumuşak güç kaynakları da vardır. Yeni iklim değişikliği eylem planı, merkezi hükümetin kararlarını etkilemek ve İstanbul'daki diğer şehirleri etkilemek için iyi bir savunuculuk kaynağı olabilir. C40'ın en önemli kaynağı, hem teknik hem de politik açıdan şehirlerdeki iklim değişikliği eylemi konusundaki bilgi ve uzmanlıklarıdır. Bu kaynağı üye şehirlerini etkilemek için kullanırlar ve İBB ile ilgili olarak yararlı kabul edilir. Ayrıca, sivil toplum örgütlerinin kaynakları lobicilik ve bilgi paylaşımıdır. Yukarıda GTA'nın sıcak hava dalgalarını İBB'nin gündemine nasıl koyduğunu gösterdim.

C40, bir gündem belirleyerek, yardım sağlayarak ve bilgi alışverişini teşvik ederek IMM'nin kapasitesini artırmada önemli bir rol oynar. Sivil toplumla etkili bir şekilde işbirliği yapmanın, kararları meşrulaştırmanın yanı sıra bilgi ve deneyim paylaşma fırsatı nedeniyle IMM'nin kapasitesini de artıracığını savunuyorum. Bu işbirliği ayrıca Türk hükümetine karşı savunuculuğu da güçlendirebilir. IMM ile merkezi hükümet arasındaki işbirliğinin eksikliğini ve merkezi hükümetin

İBB ile siyasi koşullar nedeniyle işbirliği yapılması her iki aktörün de kapasitelerini azaltan zorluklardır.

İklim değişikliğinin bu çok seviyeli yönetimindeki güç ilişkileri, çoğu üniter, oldukça merkezileşmiş devlette olduğu gibi düzenleyici kaynakları elinde bulundurduğu için merkezi hükümeti destekliyor. Ancak, İmamoğlu yönetiminin C40 ağıyla yakınlaşarak ve sivil toplumla daha iyi iş birliği için alan açarak önceki yönetime kıyasla İMM'nin kapasitesini artırdığını savunuyorum. İMM, yukarıda belirttiğim, departmanlar arasında ve sivil toplum örgütleriyle iş birliğinin zorluklarının üstesinden gelebilirse, merkezi statükoya etkili bir savunuculukla meydan okuyabilir. Dahası, İMM vatandaşlar arasında iklim değişikliği eylem planı hakkında farkındalığı da artırabilirse, savunuculuk için vatandaşların desteğini de alabilir. Ayrıca, merkezi hükümetin iklim eyleminde yerel yönetimlerin rolüne giderek daha fazla atıfta bulunduğunu görebiliriz. Ancak bu, sorumluluğu merkezi hükümetlerden yerel yönetimlere kaydırmanın bir yolu olmamalıdır. Yerel yönetimlerin ve merkezi hükümetin yükü paylaşması ve iklim değişikliğiyle etkili bir şekilde mücadele etmek için iş birliği yapmanın yollarını bulması gereklidir. Bu çalışmadan merkezi hükümete ilişkin gözlemim, çok düzeyli yönetim düzenlemesini mutlaka desteklemeyen statükoya takılıp kalmış olmalarıdır. Yazar ve York'un (2021) mevcut yasalar ile çağdaş iklim gündemi arasındaki karşıtlığın İstanbul'da etkili iklim değişikliği yönetimine tehdit oluşturduğu bulgusu hala geçerlidir. Ancak, İBB'nin İmamoğlu yönetiminin, hükümete eski yasalardan kaynaklanan bu zorlukları ortadan kaldırması için baskı yapma konusunda siyasi iradeye sahip olması nedeniyle artık bir fark var.

7. Sonuç

Bu çalışmayı iklim değişikliğinin ne anlama geldiğini ve çağdaş dünyada nasıl yönetildiğini açıklayarak başlattım. Son zamanlarda şehirlerdeki iklim değişikliği yönetişimi, özellikle ulusötesi belediye ağlarının ortaya çıkmasıyla birlikte yönetim düzenlemelerinde belirgin hale geldi. İklim değişikliği yönetişimi literatüründe, bu konular iklim değişikliğinin birden fazla sınıra dağılmış birden fazla sektörü içermesi nedeniyle çok seviyeli bir yönetim çerçevesi içinde yaygın olarak tartışılmaktadır. Bu nedenle, yeterince çalışılmamış bir vaka olan İstanbul'da iklim değişikliği yönetişimini incelemeyi amaçladım. Araştırma sorum, iklim değişikliğinin çok seviyeli yönetişiminin İstanbul bağlamında nasıl işlediğiydi. Ya da İstanbul'da işliyor mu? İstanbul'un bağlamı özellikle ilginçtir çünkü oldukça üniter ve merkezileşmiş bir devlet olan Türkiye'de yer almaktadır. Dahası, belediyenin yönetimi iktidar partisi AKP tarafından 15 yıl yönetildikten sonra 2019'da değişti ve ana muhalefet partisi CHP'nin adayı seçimleri kazanarak belediye başkanı oldu. Bu gelişme, İBB ile merkezi hükümet arasındaki olası işbirliği sorunları hakkında soruları gündeme getirdi. Bir diğer ilginç gelişme ise İBB'nin 2050 yılına kadar karbon nötr olma taahhüdünü 2020 Son Teslim Tarihi'ne imzalama kararı alması ve bunun sonucunda C40 ile birlikte İstanbul İklim Değişikliği Eylem Planı'nı bu hedefe uyumlu olacak şekilde güncellemeye başlaması oldu.

İstanbul'un iklim yönetimini güç temelli bir yaklaşım kullanarak çok seviyeli bir yönetim çerçevesi aracılığıyla inceledim. Çünkü bu yaklaşım ilgili aktörleri belirlememe, bu aktörler arasındaki ilişkiyi incelememe ve ilişkisel güç yapılarını keşfetmeme yardımcı olacaktı. Belirlediğim birincil aktörler ulusal hükümet, İBB, C40 ağı ve sivil toplumdur. Ulusal hükümet dışındaki bu aktörlerin temsilcileriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirdim. Ayrıca bu yönetim düzenlemesinin doğası hakkında ipuçları verecek ilgili belgeleri de topladım. Nitel bir içerik analizinden sonra bulgularımı sundum.

Öncelikle İBB'nin iddialı bir iklim değişikliği eylem planını hayata geçirme yetkileri oldukça sınırlıdır çünkü İBB yasalara ve yönetmeliklere tabidir ve bu yasa ve yönetmeliklerin çoğu iklim değişikliği konusunu kapsamamaktadır. Bu yasalarda iklim değişikliği eylemine ilişkin bir referans bulunmaması da İBB'nin gerekli finansal kaynaklara erişimini engellemektedir. İBB bu sorunların farkındadır ve bu nedenle iklim değişikliği eylem planının uygulanması büyük ölçüde ulusal hükümetle iş birliğine bağlıdır. Ancak Başkan İmamoğlu ile hükümet arasındaki mevcut siyasi gerginlikle bu iş birliği olası görünmemektedir. Dahası, hükümet Kanal İstanbul'u inşa etmeye o kadar kararlı ki şehirde iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonuna öncelik verecek gibi görünmüyor. Somut iklim hedeflerinin eksikliğinden de görebileceğimiz gibi ulusal düzeyde iklim değişikliğine öncelik bile vermediler.

Ayrıca, C40 ağıyla artan işbirliğinin IMM için yararlı olduğunu gördüm. Bu artan işbirliğinin nedeni, her iki aktörün de iklim değişikliği eylemlerine ilişkin bakış açılarının aynı olmasıydı. Belki IMM'nin somut bir hedefi yoktu ancak C40 onlara bir hedef sağladı ve bu da Son Tarih 2020 taahhüdü. C40 ayrıca IMM'ye iklim değişikliği eylem planını güncelleme sürecinde yardım sağladı. Dahası, C40, IMM'nin Milano Belediyesi ile farklı alanlarda işbirliği yapması ve birbirlerinden öğrenmesi için eşleşmesine yardımcı oldu. C40'ın katkısı, IMM'nin kapasitelerini artırmasına ve bu çok seviyeli yönetim düzenlemesindeki konumlarını daha iyi müzakere etmesine yardımcı oluyor.

Ayrıca İmamoğlu yönetiminin sivil toplumla daha fazla etkileşimde bulunduğunu gördüm. Koordinasyon eksikliği veya veriye erişim veya gelişmeleri takip etmede sorunlar gibi sorunlar olsa da durum önceki yönetimden daha iyi. Sivil toplumla daha fazla işbirliği yapmak İBB'nin kapasitesini artıran bir diğer husus. Dolayısıyla bu sorunlar yenilikçi çözümlerle çözümlerse İBB kapasitesini daha da artırabilir.

Ancak, IMM içinde departmanlar arasında da koordinasyon sorunu var. Özellikle iklim değişikliğiyle ilgili politikalarda biraz

departmanlar arasında karışıklık. Bu sorunu aşmak için sorumlulukların ve iş paylaşımının haritalanması gerekir.

C40 ve sivil toplum aracılığıyla kapasite oluşturma, İMM'nin İstanbul'daki iklim değişikliği yönetimindeki konumunu güçlendirmesi açısından daha fazla olanak sağlayabileceğini savunuyorum. İMM, iklim değişikliği eylem planını sakinlerle iyi bir şekilde iletişim kurar ve bu konuda farkındalık yaratırsa, halktan destek alabilir. İMM, artırılmış kapasitesini ve desteğini, ulusal hükümetin mevcut yasalar üzerinde bir iklim değişikliği reformu yapmasını ve küresel iklim rejimine bağlı kalmasını savunmak için kullanabilir.

Literatür taramasında, şehirlerin farklı yönetim yapılarına daha fazla entegre olma eğilimi olduğu söylendi. Türkiye'nin iklim değişikliği yönetimi açısından bu eğilimi takip etmediği görülüyor. Belki de bu gelecekte değişebilir çünkü birkaç politika belgesinde yerel yönetimlere daha fazla vurgu yapıldığını gözlemleyebiliyoruz.

Ayrıca, önceki çalışmaların da önerdiği gibi çoğu şehir iklim değişikliği politikası açısından dönüştürücü değişimi desteklemiyor. Bu, güncellenen iklim değişikliği eylem planı yayınlandıktan sonra daha fazla araştırma yapmak için bir fırsat olabilir. Diğer vaka çalışmaları, dönüştürücü değişimin iklim değişikliği eylemine öncelik verilmesini sağlayacak kurumsal reformlar olmadan uygulanamayacağını gösteriyor. Bu çalışma buna katılabilir, ancak daha fazla araştırmaya ihtiyaç var. Ancak, bu çalışma kesinlikle TMN'lerin bir üyesi olmanın şehirler için faydaları olduğunu ve şehirde gerçekleştirilen iklim eylemini iyileştirdiğini kabul ediyor.

Güncellenen iklim değişikliği eylem planı yayınlandıktan ve uygulama dönemi başladıktan sonra daha fazla çalışmaya kesinlikle ihtiyaç duyulmaktadır. İBB'nin bu eylem planını sürdürme yeteneği daha sonra yeterince analiz edilmelidir. Ayrıca, ilçe belediyeleri ve işletmeler gibi diğer aktörler de analize eklenebilir.

Son bir söz olarak, iklim değişikliğini gündemine alan politikacıları seçmenin önemini bir kez daha fark ettiğimi söylemek istiyorum. Çünkü her eylem siyasi bir iradeyle başlar ve biz vatandaşlar olarak daha iyi bir gelecek istiyorsak bunu göstermeliyiz.

8. Referanslar

- Ağıralan, E, Sadioğlu, U. (2021). İklim Durumu Farkındalığı ve Toplum Bilinci: İstanbul Örneği. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21 (2), 627- 654.
DOI: 10.18037/ausbd.959287
- Akilli, H. ve Akilli, HS (2014). Yerel Yönetimlerin Merkeziyetsizliği ve Yeniden Merkezleştirilmesi Türkiye'deki Hükümetler. Procedia - Sosyal ve Davranış Bilimleri, 140, 682–686. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.sbspro.2014.04.493>
- Arts, B. & Tatenhove, JV (2004). Politika ve Güç: Kavramsal Bir Çerçeve “Eski” ve “Yeni” Politika Deyimleri Arasında. Politika Bilimleri, 37(3/4), 339–356.
- Bache, I. ve Flinders, M. (2004). Çok Seviyeli Yönetimde Temalar ve Sorunlar. Çok Seviyeli Yönetim.: Oxford University Press. Erişim tarihi: 20 Mayıs 2021, kaynak: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ludwig.lub.lu.se/view/10.1093/0199259259.001.0001/acprof-9780199259250-bölüm-1>.
- Bakan Kurum COP26 Başkanı Sharma ile Bir Araya Geldi. (2021, 17 Haziran). Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Şu adresten alındı: <https://csb.gov.tr/bakan-kurum-cop26-baskani-sharma-ile-bir-araya-geldi>- bakanlık-faaliyetleri-31928
- Bansard, JS, Pattberg, PH ve Widerberg, O. (2017). Şehirler kurtarmaya mı geliyor? Küresel iklim yönetiminde ulusötesi belediye ağlarının performansının değerlendirilmesi. ULUSLARARASI ÇEVRE ANLAŞMALARI-POLİTİKA HUKUKU VE EKONOMİ, 17(2), 229–246. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s10784-016-9318-9>
- Betsill, M. ve Bulkeley, H. (2003). Şehirler ve İklim Değişikliği. Routledge.
- Böcüoğlu Bodur, A. (2021, 17 Temmuz). 'Türkiye'nin İklimi ile Mücadele Rapor'hazırlanacak.AA.Alınan yer:

[https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyenin-iklim-degisikligi-ile-](https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyenin-iklim-degisikligi-ile-mucadele-raporu-hazirlanacak/2307341)
mucadele-raporu-hazirlanacak/2307341

Bouteligier, S. (2013). Yeni küresel yönetim düzenlemelerindeki eşitsizlik: Ulusötesi belediye ağlarında Kuzey-Güney ayrımı. YENİLİK-AVRUPA SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA DERGİSİ, 26(3), 251-267. [https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/13511610.2013.771890)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/13511610.2013.771890

Bryman, A. (2012). Sosyal araştırma yöntemleri (4. basım). Oxford University Press.

Bulkeley, H. ve Betsill, MM (2005). Sürdürülebilir Şehirleri Yeniden Düşünmek: Çok Seviyeli Yönetim ve İklim Değişikliğinin "Kentsel" Politikaları. Çevre Politikaları, 14(1), 42-63. [https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/0964401042000310178)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/0964401042000310178

Bulkeley, H. ve Newell, P. (2015). İklim değişikliğinin yönetimi. [Elektronik kaynaklar] (2. baskı). Routledge.

Busch, H. (2015). Eylem için bağlandı mı? Ulusötesi belediye ikliminin bir analizi Almanya'daki ağlar. Uluslararası Kentsel Sürdürülebilir Kalkınma Dergisi, 7(2), 213-231. [https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/19463138.2015.1057144)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/19463138.2015.1057144

Busch, H. (2016). Karmaşık şehirler. [Elektronik resurs] ulusötesi belediye iklim ağları ve kentsel yönetim. Sosyal Bilimler Fakültesi, Lund Üniversitesi Sürdürülebilirlik Çalışmaları Merkezi.

Busch, H., Bendlin, L. ve Fenton, P. (2018). Yerel tepkiyi şekillendirme - Etki kentsel iklim yönetimi konusunda ulusötesi belediye iklim ağlarının. URBANCLIMATE, 24, 221-230. [https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.uclim.2018.03.004)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.uclim.2018.03.004

Şehirler Ve İklim Değiştirmek. (günümüzde) BM Çevre Programı. Alındı itibaren: [https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-](https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-yap/) yap/
şehirler/şehirler-ve-iklim-değişimi

Clark, WC (1985). İklim etkilerinin ölçekleri. İklim Değişikliği, 7(1), 5-27.

C40 Yıllık Raporu 2020. (2021). C40. Şuradan alındı: https://c40-uretim-images.s3.amazonaws.com/other_uploads/images/2827_C40_Annual_Report_2020_vMay2021_lightfile.original.pdf?1622806882

C40 Katılım Standartları – C40 bölgelerinde en iyi performans gösteren şehirleri kutlamak 2017'de. (2018). C40 Blog. Şuradan alındı: https://www.c40.org/blog_posts/participation-standards-2017

Della Porta, D. ve Keating, M. (2008). Sosyal medyada kaç yaklaşım var? bilimler? Epistemolojik bir giriş. D. Della Porta ve M. Keating (Ed.), Sosyal Bilimlerde Yaklaşımlar ve Metodolojiler: Çoğulcu Bir Bakış Açısı (s. 19-39). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511801938.003

Dumała, H., Łuszczuk, M., Piwowarczyk, J. ve Zieliński, T. (2021). Ulusötesi İklim Değişikliğine Uyum ve Azaltma Yönünde Deniz Yönetimi Mekanizması Olarak Belediye Ağları: Potansiyel ve Uygulama Arasında. Deniz Biliminde Sınırlar, 8. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.3389/fmars.2021.626119>

Emelianoff, C., (2014). Yerel Enerji Geçiş ve Çok Seviyeli İklim Yönetim: İki Öncü Şehrin (Hanover, Almanya ve Växjö, İsveç) Karşıt Deneyimleri. Kentsel Çalışmalar, 51(7), 1378–1393.

Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş'a yetki darbesi. (2019, 1 Haziran). Sözcü. <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/son-dakika-ekrem-imamoglu-ve-mansur-yavasa-yetki-darbesi-5198382/>

Erdoğan'dan İstanbul yorumu: Bunlar total ördek. (2019, 19 Haziran). Sözcü. Alındığı yer: <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/erdogandan-istanbul-yorumu-bunlar-topal-ordek-4286421/>

Fatemi, N., Okyere, SA, Diko, SK ve Kita, M. (2020). Çok Seviyeli İklim Bangladeş'te İklim Değişikliğinin Ana Akıma Dahil Edilmesiyle Yönetişim: Dersler

- Dakka Şehrinde Yerel İklim Eylemi. Kentsel Bilim, 4(24), 24.<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.3390/urbansci4020024>
- Fuhr, H., Hickmann, T. ve Kern, K. (2018). Çok düzeyli iklim değişikliğinde şehirlerin rolü yönetim: yerel iklim politikaları ve 1,5 °C hedefi. Çevresel Sürdürülebilirlik Güncel Görüşü,30, 1-6.<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.cosust.2017.10.006>
- Giest, S. ve Howlett, M. (2013). Karşılaştırmalı iklim değişikliği yönetimi: Dersler Avrupa ulusötesi belediye ağı yönetim çabalarından. Çevre Politikası ve Yönetimi, 23(6), 341-353.<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1002/eet.1628>
- Hedef 11 Şehirleri kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirin. (nd) BM. Alındı kaynak: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/cities/>
- Gupta, J., Van Der Leeuw, K. ve De Moel, H. (2007). İklim değişikliği: a 'glocal' eylem gerektiren 'glocal' sorun. Çevre Bilimleri, 4(3), 139-148.
- Hakelberg, L. (2014). Yayılma ile Yönetim: Ulusötesi Belediye Ağlar ve Avrupa'da Yerel İklim Stratejilerinin Yayılması. Küresel Çevre Politikası, 14(1), 107-129.
- Halperin, S. ve Heath, O. (2012). Siyasal araştırma: yöntemler ve pratik beceriler. Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Haupt, W., Chelleri, L., van Herk, S. ve Zevenbergen, C. (2020). Şehirden şehre iklim şehir ağları içinde öğrenme: küresel bir bakış açısıyla tanım, önem ve zorluklar. Uluslararası Kentsel Sürdürülebilir Kalkınma Dergisi, 12(2), 143-159.<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/19463138.2019.1691007>
- Heikkinen, M., Juhola, S. ve Ylä-Anttila, T. (2019). Artımlı, reformist veya dönüşümsel: C40 şehirleri başa çıkmak için ne tür bir değişimi savunuyor?

- iklim değişikliği? Çevre Politikası ve Planlama Dergisi, 21(1), 90– 103.
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/1523908X.2018.1473151>
- Heikkinen, M., Juhola, S., Karimo, A., Klein, J. ve Ylä-Anttila, T. (2020).
Ulusötesi belediye ağları ve iklim değişikliğine uyum: 377 şehrin
incelenmesi. Temiz Üretim Dergisi, 257.[https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jclepro.2020.120474)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jclepro.2020.120474
- C40'ın tarihi. (nd) C40. Erişim adresi: <https://www.c40.org/history>
- Hölscher, K., Frantzeskaki, N., McPhearson, T. ve Loorbach, D. (2019). Masalları
şehirleri dönüştürmek: ABD'nin New York şehri ve Hollanda'nın
Rotterdam kentindeki dönüştürücü iklim yönetimi kapasiteleri. Çevre
Yönetimi Dergisi, 231, 843–857. [https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jenvman.2018.10.043)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jenvman.2018.10.043
- İBB. (2018). İstanbul İklim Eylem Planı: Özet Rapor. Erişim yeri:
[https://www.iklim.istanbul/wp-](https://www.iklim.istanbul/wp-content/uploads/%C3%96zet_Rapor_%C4%B0ngilizce.pdf)
content/uploads/
%C3%96zet_Rapor_%C4%B0ngilizce.pdf
- İBB. (2019). 2020-2024 Stratejik Planı. Alındı itibaren:
[https://www.ibb.istanbul/BBImages/Slider/Image/ibb-stratejik-plan-2020-](https://www.ibb.istanbul/BBImages/Slider/Image/ibb-stratejik-plan-2020-2024.pdf)
2024.pdf
- İklim Değişikliği ile Mücadele Sonuç Bildirgesi. (2021). TC Çevre ve şehircilik
Bakanlığı. Alındı itibaren:
[https://webdosya.csb.gov.tr/db/turkce/faaliyetler/-kl-mdeg--s--kl-g---](https://webdosya.csb.gov.tr/db/turkce/faaliyetler/-kl-mdeg--s--kl-g---20210217102133.pdf)
20210217102133.pdf
- IPCC (2014). İklim Değişikliği 2014: Sentez Raporu. Çalışmanın Katkısı
Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli Beşinci Değerlendirme
Raporunun I, II ve III. Grupları [Çekirdek Yazım Ekibi, RK Pachauri ve LA
Meyer (editörler)]. IPCC, Cenevre, İsviçre, 151 sayfa.
- İstanbul Planlama Ajansı. (2021). İstanbul Barometresi: Haziran 2021. Erişim tarihi:
kaynak: <https://www.ipa.istanbul/yayinlar/indir/38>

- Kallio, H., Pietilä, A.-M., Johnson, M. & Kangasniemi, M. (2016) Sistematiik metodolojik inceleme: nitel yarı yapılandırılmış bir görüşme kılavuzu için bir çerçeve geliştirme. *Journal of Advanced Nursing* 72 (12), 2954-2965. doi: 10.1111/jan.13031
- Keohane, R. ve Nye, J., Jr. (2000). J. Nye ve J. Donahue'de 'Giriş' (ed.) Küreselleşen Dünyada Yönetim (Washington: Brookings Enstitüsü).
- Kern, K. ve Bulkeley, H. (2009). Şehirler, Avrupalılaşıma ve Çok Seviyeli Yönetim: Ulusötesi Belediye Ağları Aracılığıyla İklim Değişikliğini Yönetmek. *Ortak Pazar Çalışmaları Dergisi*, 47(2), 309–332.
- Kern, K. (2019). AB çok düzeyli iklim yönetiminde lider olarak şehirler: gömülü Avrupa'daki yerel deneylerin ölçeklendirilmesi. *Çevre Politikası*, 28(1), 125–145. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/09644016.2019.1521979>
- Lee, T., & van de Meene, S. (2012). Kim öğretiyor ve kim öğreniyor? Politika öğrenimi C40 şehirler iklim ağı aracılığıyla. *Politika Bilimleri*, 45(3), 199–220.
- Lee, T. ve Koski, C. (2014). Küresel Şehirlerde Küresel Isınmanın Azaltılması: C40 Şehirlerinin Katılım ve İklim Değişikliği Politikalarının Karşılaştırılması. *Karşılaştırmalı Politika Analizi Dergisi: Araştırma ve Uygulama*, 16(5), 475–492. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/13876988.2014.910938>
- Lidskog, R. ve Elander, I. (2010). İklim değişikliğinin demokratik bir şekilde ele alınması. Çok düzeyli yönetim, ulusötesi ağlar ve hükümet yapıları. *Sürdürülebilir Kalkınma*, 18(1), 32–41. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1002/sd.395>
- Marks, G. (1992). Avrupa Topluluğu'nda yapısal politika. A. Sbragia'da (ed.), *Europolitics: "Yeni" Avrupa Topluluğunda Kurumlar ve Politika Yapımı*
- Marks, G. (1993). AB'de Yapısal Politika ve Çok Düzeyli Yönetim, A. Cafruny ve G. Rosenthal (editörler), *Avrupa Topluluğunun Durumu Cilt.*

2: Maastricht Tartışmaları ve Ötesi (Boulder, CO: Lynne Rienner ve Harlow: Longman).

Marks, G. ve Hooghe, L. (2004). Çok Seviyeli Yönetimin Karşıt Vizyonları. Çok Düzeyli Yönetimde.: Oxford University Press. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2021.

itibaren: <https://oxford-universitypressscholarship-com.ludwig.lub.lu.se/view/10.1093/0199259259.001.0001/acprof-9780199259250-bölüm-2>.

Marquardt, J. (2017). Çok düzeyli iklim yönetiminde gücün kavramsallaştırılması. Temiz Üretim Dergisi, 154, 167–175. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jclepro.2017.03.176>

Mazlum, SC (2017). Türkiye ve Paris sonrası iklim değişikliği politikaları: hala oynanıyor yalnız. Türkiye'ye Yeni Bakış Açıları, 56, 145–152.

Cevaplama ile İklim Değiştirmek. (nd). NASA. Alındı itibaren: <https://climate.nasa.gov/solutions/adaptation-mitigation/>

Nguyen, TMP, Davidson, K. ve Coenen, L. (2020). Şehrin nasıl olduğunu anlamak ağlar iklim eyleminden yararlanıyor: C40 aracılığıyla deneyler. UrbanTransformations,2(1),1–23. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1186/s42854-020-00017-7>

Okereke, C., Bulkeley, H. ve Schroeder, H. (2009). İklimin Kavramsallaştırılması Uluslararası Rejimin Ötesinde Yönetim. Küresel Çevre Politikası, 9(1), 58–78.

Ongaro, E. (2015), "Çok Seviyeli Yönetim: Eksik Bağlantılar", Çok Seviyeli Yönetim: Eksik Bağlantılar (Uluslararası Kamu Sektörü Yönetimine İlişkin Kritik Perspektifler, Cilt 4), Emerald Group Publishing Limited, Bingley, s. 1-14. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1108/S2045-794420150000004001>

Papin, M. (2019). Ulusötesi belediye ağları: Yeniliğin habercileri küresel adaptasyon yönetimi? Uluslararası Çevre Anlaşmaları:

Siyaset, Kanun & Ekonomi, 19(4/5), 467–483. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s10784-019-09446-7>

Papin, M. (2020). Yenilikler nereden gelir? Sosyal ağ analizi
Küresel iklim yönetiminde ulusötesi belediye ağları. Dünya Sistem
Yönetimi, 4(100064-).[https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.esg.2020.100064)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.esg.2020.100064

Pasquini, L. (2020). En azından iklim değişikliğine uyumun kentsel yönetimi
gelişmiş Afrika ülkeleri ve küçük şehirlerde: Dar es Salaam,
Tanzanya ve Karonga, Malavi'de yerel karar vericilerin katılımı.
İklim ve Kalkınma, 12(5), 408–419.[https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/17565529.2019.1632166)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/17565529.2019.1632166

Patterson, JJ (2021). Planlamadan fazlası: Çeşitlilik ve kurumsallaşmanın itici güçleri
96 büyük şehirde iklim değişikliğine uyum. Küresel Çevresel
Değişim, 68. [https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.gloenvcha.2021.102279)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.gloenvcha.2021.102279

Piattoni, S. (2009). Çok düzeyli yönetim: tarihsel ve kavramsal bir analiz.
Avrupa Entegrasyonu Dergisi, 31(2), 163–180.[https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/07036330802642755)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/07036330802642755

Pietrapertosa, F., Salvia, M., De Gregorio Hurtado, S., Geneletti, D., D'Alonzo, V.,
& Reckien, D. (2021). Çok seviyeli iklim değişikliği planlaması: İtalyan
örneğinin analizi. Çevre Yönetimi Dergisi, 289.[https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jenvman.2021.112469)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.jenvman.2021.112469

Rashidi, K. ve Patt, A. (2018). Sembolizmden ziyade geçim: sembolizmin rolü
Kentlerin iklim politikası inovasyonu ve benimsenmesi konusunda
ulusötesi belediye ağları. KÜRESEL DEĞİŞİM İÇİN AZALTMA VE
UYUM STRATEJİLERİ, 23(4),507–523.[https://doi-](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s11027-017-9747-y)
org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s11027-017-9747-y

Türkiye Cumhuriyeti. (2015). Amaçlanan Ulusal Olarak Belirlenen Katkı.

Alındı

itibaren:

[https://www4.unfccc.int/sites/submissions/INDC/
Published%20Document](https://www4.unfccc.int/sites/submissions/INDC/Published%20Documents/Türkiye/1/TÜRKİYE_INDC_v.15.19.30.pdf) s/Türkiye/1/TÜRKİYE_INDC_v.15.19.30.pdf

Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2023. (2010). TC Dışişleri Bakanlığı

Çevre ve Kentleşme. Alındığı yer: [https://webdosya.csb.gov.tr/db/
iklim/editordosya/iklim_degisikligi_strateji](https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/editordosya/iklim_degisikligi_strateji_si_TR(2).pdf) si_TR(2).pdf

Savaşan, Z. (2019). Türkiye'de iklim yönetişimi: ileriye dönük bir bakış açısı.

Türkçe Çalışmaları, 20(4), 541–571. [https://doi-
org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/14683849.2019.1613895](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/14683849.2019.1613895)

Scholte, JA (2010). Çok seviyeli yönetişimde sivil toplum. El kitabında

Çok Seviyeli Yönetim (s. 383–396). Edward Elgar Yayıncılık Ltd. [https://
doi.org/10.4337/9781849809047.00035](https://doi.org/10.4337/9781849809047.00035)

Shefer, I. (2019). Şehirden şehre işbirliğinde politika transferi: kentsel kalkınma için çıkarımlar

iklim yönetişimi öğrenimi. Çevre Politikası ve Planlama
Dergisi, 21(1), 61–75. [https://doi-
org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/1523908X.2018.1562668](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/1523908X.2018.1562668)

Skelcher, C. (2005). Yargısal Bütünlük, Çok Merkezlilik ve Tasarım

Demokratik Yönetim. Yönetim, 18(1), 89–110. [https://doi-
org.ludwig.lub.lu.se/10.1111/j.1468-0491.2004.00267.x](https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1111/j.1468-0491.2004.00267.x)

Toros, H., Abbasnia, M., Sagdic, M. ve Tayanç, M. (2017). Uzun vadeli varyasyonlar

İstanbul megakentindeki sıcaklık ve yağışın iklim değişikliğine uyum
stratejilerinin geliştirilmesi için değerlendirilmesi. Meteorolojide
İlerlemeler, 2017, 1–14. <https://doi.org/10.1155/2017/6519856>

Turapoğlu, ZA, (2020, 18 Nisan). Belediyelerde 'Sıfır Atık ile İklim Değişikliği'

Müdürlükler kurulacak.AA.Alındığı yer:

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/belediyelerde-sifir-atik-ile-iklim-degisimikligi-mudurluklari-kurulacak/1809723>

- Turhan, E., Şahin, U., Mazlum, SC, Şorman, AH ve Gündoğan, AC (2016). Özel koşulların ötesinde: Türkiye'de iklim değişikliği politikası 1992-2015. Wiley Disiplinlerarası İncelemeleri: İklim Değişikliği, 7(3), 448-460. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1002/wcc.390>
- Türkün, A. (2011). Kentsel Yenileme ve Hegemonik Güç İlişkileri, Uluslararası Planlama Çalışmaları, 16:1, 61-72, DOI: 10.1080/13563475.2011.552473
- Uncu, BA (2021). Sivil Toplum ile Şehri Yeşil Yapmak: Yeşil Şehir Uygulama Çerçevesinde İBB-Sivil Toplum İlişkilerinin Değerlendirme Raporu. Yeşil Düşünce Derneği
- UNFCCC. (2016). "Paris Anlaşmasının Kabulü" Kararı 1/CP.21. Alındı kaynak: <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf#page=2>
- Paris Anlaşması. (nd). UNFCCC. Şuradan alındı: <https://unfccc.int/islem-ve-toplantilar/paris-anlasmasi/paris-anlasmasi>
- van der Heijden, J. (2021). Fırsat geri teptiğinde: keşfetmek ABD'nin üç büyük şehrinde kentsel iklim yönetimi alternatiflerinin uygulanması. Politika ve Toplum, 40(1), 116-135. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/14494035.2021.1934984>
- Wälti, S. (2010). Çok seviyeli çevresel yönetim. Çok seviyeli çevresel yönetim El Kitabı'nda Düzey Yönetim (s. 411-422). Edward Elgar Yayıncılık Ltd. <https://doi.org/10.4324/9781315640051-154>
- Yazar, M. ve York, A. (2021). Ulusal iklim yönetimi altında kentsel iklim yönetimi hükümet gölgesi: İstanbul'dan kanıtlar. Kentsel İşler Dergisi, 1- 17. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/07352166.2021.1915151>

Zito, AR (2015), "Çok Seviyeli Yönetim, AB Kamu Politikası ve Kaçamak Bağımlı Değişken", Çok Düzeyli Yönetim: Eksik Bağlantılar (Uluslararası Kamu Sektörü Yönetimine İlişkin Kritik Perspektifler, Cilt 4), Emerald Group Publishing Limited, Bingley, s. 15-39.<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1108/S2045-794420150000004002>